

UNDERDÅNIG BERÄTTELSE

ÖFVER

ELEMENTARLÄROVERKENS I FINLAND

TILLSTÅND OCH VERKSAMHET

under läsåren 1875—1878.

Afgifven af Öfverstyrelsen för Skolväsendet.

HELSINGFORS,
Finska Litteratur-sällskapets tryckeri,
1880.

Underdånig Berättelse

öfver

Elementarläroverkens i landet tillstånd och verksamhet för tiden från den 1 September 1875 till den 1 September 1878, afgifven af Öfverstyrelsen för skolväsendet.

Under det tidskifte af tre år, som denna berättelse omfattar, har skolverkets reorganisation i öfverensstämmelse med nådiga skolordningen af den 8 Augusti 1872 nått sin afslutning. De tre nya lyceerna, reallyceum i Helsingfors, normallyceum i Tavastehus och lyceum i S:t Michel, äro numera fullständigt organiserade, likaledes de nya fyraklassiga realskolorna i Ekenäs, Lovisa, Åbo, Tammerfors, Wiborg, Heinola, Nyslott, Kuopio, Nikolaistad och Uleåborg samt de tvåklassiga i Åbo, Raumo, Nystad, Kexholm, Sordavala och Kajana; lägre elementarskolorna i Tavastehus, Joensuu och Torneå hafva indragits utan att ersättas af andra skolor och nya stater införts vid fruntimmersskolorna i Helsingfors och Wiborg.

I den mån reformen hunnit genomföras, har den stadga och jemnhet i förvaltningen allt mer kunnat göra sig gällande, som är önskelig och behöflig, på det att å ena sidan arbetet i skolorna må kunna fortgå ostördt och under klart medvetande om det föresatta målet samt å andra sidan säker erfarenhet vinnas om medlen för dess ernående. Den nyss avslutade reorganisationen innebär, hvad lyceerna beträffar, i hufvudsak blott en följdriktig utveckling af samma principer, enligt hvilka den lärda skolan hos oss härtills gestaltat sig. Men vid sidan af dessa för den högre humanistiskt-vetenskapliga bildningen afsedda läroverk hafva derjemte, i enlighet

med tidens kraf, särskilda anstalter för grundläggande af allmän medborgerlig och fackbildning, de nya realskolorna, nu för första gången i vårt land trädt i verksamhet. Denna anordning, som för öfrigt eger sin motsvarighet i alla de länder, hvilkas skolväsen kan tjena till förebild, har betingats ej mindre af vetenskapernas egen utveckling än af nödvändigheten att taga hänsyn till det stegrade bildningsbehovet hos den talrika klass af medborgare, som egnar sig åt praktiska värf; och det är att hoppas att vårt skolväsen utan alltför kännbara rubbningar skall framgent kunna bygga vidare på den grund, som sålunda är lagd.

Till belysande af det omfång den inom Öfverstyrelsen koncentrerade skoladministrationen tagit, må här anföras att utgående expeditioner för år 1875 stigit till 3,347, för år 1876 till 3,493, för år 1877 till 3,411 och för år 1878 till 3,323 nummer. Dessutom hafva under nämnda fyra år från Öfverstyrelsen utfärdats inalles 47 cirkulär, äfvensom statistiska uppgifter för hvarje läseår särskildt i tryck utgifvits öfver elementarläroverkens och folkskoleväsendets tillstånd samt för år 1877 öfver barnundervisningen uti evangelisk-lutherska församlingarna i Finland, hvarjemte för hvarje år underdånig berättelse öfver folkskoleväsendet afgifvits.

I det följande meddelas främst en redogörelse för de åtgärder af mera omfattande art, som under i fråga varande period vidtagits. Dertill ansluta sig sedan uppgifterna om de enskilda läroverken och lärarepersonalen. Dessa utgöra en omedelbar fortsättning af det i Öfverstyrelsens föregående underdåniga berättelse sammanställda material, hvilket de sålunda förutsätta.

I. Allmän öfversigt.

Jemlikt Kejsrerliga Senatens bref den 24 Februari 1876 tillätos sådana modifikationer och ändringar i de för landets lyceer den 4 Januari 1873 fastställda lärokurser, att 1:o till undvikande af olägenheterna deraf att undervisningen i latin och ryska språket vidtoge liktidigt å första klassen, undervisningen i sist nämnda språk skulle å sagda klass fram-

skjutas till vårterminen, samt 2:0 utöfver den å de sjuklas-siga lyceernas högsta klass för religionsundervisningen be-stämmda en timme i veckan ytterligare en timme skulle an-vändas och tagas ifrån de för det andra inhemska språket på samma klass anslagna timmar, hvaremot från geometrisk formlära på lyceernas andra klass en timme skulle öfverfö-ras till undervisningen i nämnda språk.

I följd af Öfverstyrelsen genom Ecklesiastik-Expeditio-nens skrivelse den 8 November 1877 meddeladt tillstånd har Öfverstyrelsen vidtagit åtskilliga jemkningar i de sär-skilda fruntimmersskolornas lektionsplaner till vinnande af erfarenhet hufvudsakligast i och för en större koncentration vid undervisningen och dermed i samband stående minskning af vissa läroämnen.

Rörande lärarepersonalens löneförhållanden meddelades i Kejsrerliga Senatens bref den 3 Mars 1876, angående den uti 65 § af nådiga skolordningen bestämda uppflyttning till förmånligare aflöning, sådan förklaring, „att emedan ecklesia-stik- och skolstatens enke- och pupillkassa i afseende å lö-nebesparing vid ledig tjänst åtnjuter enahanda rätt, som eljest skulle tillkomma nådårsinnehafvare samt nådårsinne-hafvare eger uppbära samma lön som den, efter hvilken nådår tillgodonjutes, innehaft, med afdrag endast af vikariens ar-vode, deraf tydligen följde, att der olika löner för enahanda tjänstegrad vid skolverket finnas bestämda, enke- och pu-pillkassan, då lönebesparing skall till kassan utgöras, till-kommer slik besparing efter den lön, som från den lediga tjänsten derintills utgått, samt att den i 65 § af skolordnin-gen omförmälda uppflyttning i afseende å löneförmåner får ske först efter det kassans rätt till lönebesparing upphört“.

— I fråga om å indragningsstat uppförde lärares löner be-stämde Kejsrerliga Senaten, jemlikt Ecklesiastik-Expeditionens skrivelse den 3 Februari 1876, med anledning af derom gjord underdånig förfrågan, att emedan på indragningsstat uppförde lärare fortfarande stå till Öfverstyrelsens disposi-tion och Öfverstyrelsen tillhör att åt dem af dessa lärare, som anses dertill lämplige, erbjuda lediga läraretjänster, samt

då änbemålde lärare räkna tjensteår och sålunda icke äro att likställas med pensionstagare, Öfverstyrelsen tillkomme att fortfarande hos vederbörande Guvernör requirera på in-dragningsstat stälde skollärares löneförmåner. — Genom skrivelse från Finans-Expeditionen den 28 December 1876 anbefaldes Öfverstyrelsen, sedan en komité nedsatts med uppdrag att föreslå nya, efter förhållandena lämpade löneförmåner för tjenstemän vid större delen af Kejslerliga Senaten underlydande embetsverk och myndigheter, för bemålde komités behof inkomma med detaljerade uppgifter om den för hvarje tjenst fastställda aflöning å stat och särskildt om de tjensten åtföljande extrainkomster och andra förmåner.

Af förekomna anledningar har Öfverstyrelsen i särskilda cirkulär till iakttagande meddelat, den 12 Juli 1875,

att de för läroverken å stat fastställda anslag icke, på sätt vid några läroverk skett, framdeles må utan föregången anmälan öfverskridas;

den 22 Augusti 1876,

att då förskotter till läroverksföreståndare från något landträneri utgifvas, redovisningarna för dem äfven böra dit insändas i och för utgifternas befordrande genom vanlig af-föringsanmälan till liqidation, samt

att emedan Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna eger låta årligen verkställa syner å kronan tillhöriga för skol-verket upplåtna hus och byggnader äfvensom utföra de reparationer, som befinnas nödiga, läroverkens föreståndare ega ombesörja endast sådana tillfälliga skadors botande å före-nämnda hus och byggnader, hvilka icke kunna uppskjutas, såsom insättande af söndrade fönsterrutor, tillfällig läcka å tak eller skada i eldstad samt reparationer å gångjern, lås och nycklar till dörrar;

den 22 Augusti 1877,

att Öfverstyrelsen ansett sig böra, med stöd af 91 och 100 §§ i nådiga skolordningen, påminna derom att alla vid ett läroverk anstälde lärare äro pligtige att i tur biträda vid elevernas, särskildt på de lägre klasserna, öfvervakande un-

der den mellan två på hvarandra följande lektioner inträffande ledighet.

Med anledning af Kejsrerliga Senatens Öfverstyrelsen meddelade befallning att taga i öfvervägande, om icke någon förkortning kunde ske i den anmälningstid hos normallycei rektor, som föreskrifvits för dem, hvilka önskade aflägga praktiskt lärareprof, har Öfverstyrelsen den 11 Oktober 1875 till normallyceernas rektorer utfärdat följande skrivelse:

„Af förekommen anledning har Öfverstyrelsen, med ändring af hvad Öfverstyrelsen den 1 April 1874 uti skrivelse till rektorn för Helsingfors normallyceum i afseende å praktiska prof föreskrifvit till iakttagande dels för vederbörande speciminanter dels för normallyceets rektor, funnit skäligt härigenom förordna, att den, som vill praktiskt prof undergå, bör derom hos normallycei rektor anmäla senast tio dagar före den tid, då speciminanten önskar till profvets afläggande sig infinna, hvarefter rektor eger att med uppgift om tiden och ämnet för det blifvande profvet till Öfverstyrelsen fordersammast inkomma“. — Denna skrivelse har, jemlikt derom meddelad befallning, ingått i Finlands Författningssamling.

Det pedagogiska *resestipendiet* tilldelades af Kejsrerliga Senaten den 4 Maj 1876 kollegan vid normallyceum i Tavastehus A. E. Favén, den 3 Maj 1877 lektorn vid normallyceum i Helsingfors A. Streng och den 21 Mars 1878 äldre läraren vid reallyceum i Helsingfors J. Bardy, hvarjemte vid sist nämnda tillfälle sådana vilkor för stipendiets åtnjutande fastställdes, att det samma komme att till Bardy utbetalas emot skyldighet för honom att minst sex månader vistas å utrikes ort samt att inom tre månader efter den 21 Mars 1878 företaga resan och inom sex månader efter återkomsten afgifva reseberättelse, allt vid äfventyr att stipendiet eljest fråntages stipendiaten för att i vanlig ordning annan person tilldelas. Derjemte anbefaldes Öfverstyrelsen att framdeles i anslaget om ledigt pedagogiskt stipendium tydligen utsätta ofvan nämnda förpligtelser vid enahanda ansvar för stipendiaten i afseende å tiden för stipendieresans företagande och reseberättelsens afgifvande.

De två mindre stipendierna för auskultering vid normallyceum tilldelades af Öfverstyrelsen 1876 kollegan vid lyceum i Nikolaistad A. R. Pelander och kollegan vid lyceum i Uleåborg J. F. Schybergson.

Sedan jemlikt Ecklesiastik-Expeditionens skrivelse den 20 December 1876 en besparing i anslaget för stipendier åt lärarekandidater, belöpande sig till 550 mark, bestämts att tilldelas några skollärare, som vore i behof af att vid normallyceum inhemta kännedom om nyare lärometoder och iakttaga undervisningens gång i de ämnen, hvori han i och för sin tjänst hade att meddela undervisning, äfvensom att dylika öfverskott, i händelse sådana framdeles uppstode, finge på enahanda sätt disponeras, kunde således för 1877 trenne stipendier för i fråga varande ändamål bortgifvas, och tilldelades dessa kollegan vid realskolan i Tammerfors O. R. Borg, befullmäktigade kollegan vid fruntimmersskolan i Wiborg K. K. Nyström och tjänstförrättande kollegan vid lyceum i Björneborg E. W. Selin.

För 1878 tilldelades de två nämnda mindre stipendierna biträdande kollegan vid lyceum i Åbo E. J. Lönnberg och kollegan vid lyceum i S:t Michel K. O. Forsell.

Den 9 Maj 1878 beviljade Kejsrerliga Senaten åt lektorn vid normallyceum i Helsingfors K. J. W. Unonius och kollegan vid samma läroverk E. Lagerblad hvardera ett understöd af 1,000 mark för att besöka verldsutställningen i Paris, med skyldighet för dem att öfver resan och derunder gjorda iakttagelser efter hemkomsten till Öfverstyrelsen af lemna berättelse, som på öfligt sätt borde i tryck offentliggöras.

Den 8 Maj 1875 beviljade Kejsrerliga Senaten, på derom af Öfverstyrelsen gjord framställning, ett anslag af 31,600 mark för uppköp af *undervisningsmateriel* i naturkunnighet och teckning så väl för fyrklassiga realskolorna i Ekenäs, Åbo, Nikolaistad, Uleåborg, Kuopio, Heinola, Nyslott, Wiborg, Lovisa och Tammerfors som för realskolorna med två klasser i Nystad, Raumo och Kristinestad; tillika förordnades, att 10,750 mark, som inalles kunde från särskilda af dessa

skolors kassor för ändamålet påräknas, skulle genom Öfverstyrelsens försorg till Nylands läns ränteri inlevereras, och tilläts Öfverstyrelsen att, derest kostnaden för emballage, frakt och öfriga utgifter ej kunde med det beviljade anslaget bestridas, särskildt till Kejsrerliga Senaten inkomma med räkning å sagde kostnad. Den 11 Maj 1876 beviljades för anskaffande af dylik läromateriel för realskolan i Kajana, ytterligare 1,000 mark, och sedan genom universitetsdocenten, doktorn A. F. Sundell, åt hvilken Kejsrerliga Senaten lemnat i uppdrag att i utlandet verkställa inköpet af i fråga komne materiel, i det närmaste all för nämnda skolor afsedd undervisningsmateriel uppköpts och till dem aflemnats, uppgingo kostnaderna för berörda inköp, inberäknadt kostnaderna för frakt och emballage, till 33,004 mark 38 penni. Då derigenom en brist af 404 mark 38 penni uppstått samt för anskaffande af några ännu saknade apparater äfvensom för försändningen till vederbörande skolor af en mindre del af den inköpta läromaterielen, som hos Öfverstyrelsen förvarades, ytterligare erfordrades omkring 700 mark och dessutom önskligt vore att ett belopp af vid pass 900 mark finge å de skilda skolorna fördelas i och för kompletterande afläromaterielen i naturalhistorie, beviljade Kejsrerliga Senaten den 16 Maj 1878 för uppgifna ändamål 2,000 mark, samt derjemte åt docenten Sundell, som jemväl ombesörjt anskaffandet från utlandet af undervisningsmateriel för reallyceum i Helsingfors, realskolorna i Sordavala och Björneborg samt fruntimmersskolan i Nikolaistad, för arbetet med emottagandet, fördelningen och expedierandet en ersättning af 1,500 mark.

I cirkulär af den 12 Juli 1875 hade Öfverstyrelsen af förekommen anledning erinrat, „att derest lärare eller lärarinna önskar vid undervisningen använda någon annan lärobok än de till begagnande tillåtna eller föreskrifna, skriftlig anmälan derom bör, jemlikt 80 § af Kejsrerliga skolordningen den 8 Augusti 1872, hos Öfverstyrelsen göras“.

Följande *läroböcker* hafva under nu i fråga varande period tillåtits att vid undervisningen begagnas; en del af

dem är till successivt införande anbefald i stället för förut begagnade läroböcker.

Den 3 September 1875. Lärobok i Naturlära af G. M. Celander att användas på realskolornas två lägsta klasser och i fruntimmersskolorna samt Fysikens första grunder af M. M. Floderus för undervisningen i fysik i lyceer och å realskolornas två högsta klasser.

Den 5 November 1875. Läsebok för de lägsta läroverken i Finland, andra delen, Boken om vårt land, af Z. Topelius, att införas såsom läsebok i modersmålet vid elementarläroverken i allmänhet samt att dessutom användas som förberedande historisk läsning vid real- och fruntimmersskolorna i landet.

Den 22 Augusti 1876. Försök till lärobok i allmän historia för real- och fruntimmersskolor af H. L. Melander.

Den 21 September 1876. Lärobok i Logik af Borelius.

Den 20 December 1876. Lärobok i Finlands historia af H. L. Melander.

Den 29 Mars 1877. Skriföfningar i ryska språket af E. W. Palander och Ryska extemporalie- och skriföfningar af C. M. Lindfors, angående hvilka hvarje enskild lärare lemnats öppet att, efter hos Öfverstyrelsen gjord framställning, till begagnande upptaga antingen det ena eller det andra arbetet.

Den 20 Juli 1877. Lärobok i Botanik, I, af K. J. W. Unonius.

Den 23 Augusti 1877. Cornelius Nepos. Usui scholarum accommodavit C. Synnerberg.

Den 13 December 1877. Suomen historia kansankoulujen varten, af O. Wallin, till successivt införande vid landets realskolor med finskt undervisningsspråk.

Den 9 Maj 1878. Algebra alkeet koulujen tarpeeksi, af E. Bonsdorff.

Dessutom har den 8 November 1877 tillstånd meddelats att vid fruntimmersskolan i Helsingfors begagna Poetisk läsebok af K. V. Bremer och Franska skriföfningar af J. A. Drysen.

Statsbidrag dels i form af *författarehonorarier* dels såsom understöd för tryckningen hafva beviljats för följande arbeten.

Den 3 Februari 1876 i tryckningsbidrag för Alkuharjoituksia Latinan kielessä, af K. J. Blomstedt, 400 mark.

Den 12 Juli 1877 ett författarearvode af 400 mark åt kollegan V. T. Renvall för en af honom utarbetad lärobok i Finlands historie, hvilken väl i följd af sitt omfång ej lämpade sig till införande vid undervisningen, men dock syntes kunna lända undervisningen till bättnad.

Den 7 December 1877 åt e. o. bergsingeniören I. J. Inberg 5,000 mark för utgifvande af en kartbok öfver Finland.

Den 13 December 1877 åt seminariielektorn Olai Wallin 400 mark i författarearvode för en af honom utgifven Suomen historia.

Den 9 Maj 1878 åt öfverläraren E. Bønsdorff 1,000 mark för utgifvande af Algebran alkeet.

Följande visitationer hafva anstålts. Af undertecknad Frosterus: vårterminen 1876 i Åbo, Borgå, Lovisa och Wiborg, af undertecknad Synnerberg: vårterminen 1876 i Björneborg, Kristinestad, Nikolaistad, Nykarleby, Jakobstad, Gamlakarleby, Brahestad, Uleåborg och Torneå; vårterminen 1877 i S:t Michel, Kuopio och Nyslott; höstterminen 1877 i Fredrikshamn, Wiborg och Joensuu; af undertecknad Laurell: höstterminen 1877 i Lovisa och Tammerfors; vårterminen 1878 i Åbo, Nystad och Raumo.

Inom Öfverstyrelsen hafva följande förändringar inträffat: den 16 Augusti 1876 afled öfverinspektorn Julius Efraim Bergroth, hvarefter öfverläraren vid normallyceum i Helsingfors Axel Fredrik Laurell af Eders Kejslerliga Majestät den 8 Februari 1877 nådigst utnämndes till ledamot af Öfverstyrelsen och öfverinspektor för elementarläroverken; den ²⁴/₁₂ Juli 1878 utnämndes af Eders Kejslerliga Majestät öfverdirektörsadjointen August Nybergh till hofrättsråd i Kejslerliga Wiborgs Hofrätt. Till kamrerare är numera af Öf-

verstyrelsen antagen kamreraren vid Öfverstyrelsen för Lots- och Fyrinrättningen Emil William Stråhlman.

II. De enskilda läroverken och lärarepersonalen.

Helsingfors.

1. *Normallyceum.*

Den 10 Februari 1876 förordnade Kejslerliga Senaten att den undervisningsskyldighet, som skolat åtfölja de vid läroverket obesatta kollega- och öfriga läraretjensterna och hvilka tills vidare upprätthållits af timlärare, skulle från följande läseårs början öfvertagas af endast fast anstälde lärare, emot åtnjutande af de med nämnda befattningar för- enade löneförmåner enligt stat, och sedan Eders Kejslerliga Majestät dessförinnan, i nådigt bref den 3 Februari samma år, förordnat om inrättande, i stället för femte kollegatjen- sten, hvilken komme att indragas, af en lektorstjenst i ma- tematik och fysik, med lön, 3,400 mark och hyresmedel 1,200 mark, hafva af Öfverstyrelsen, efter föregången ansök- ning och utnämning i vanlig ordning, fullmakter utfärdats, d. 7 Juli 1876 för utnämnde lektorn vid lyceum i Kuopio fil. mag. Alexander Streng å nämnda lektorstjenst i mate- matik och fysik, den 10 Nov. 1876 för fil. mag. Gustaf Elis Lagerblad å kollegatjensten i historie, geografi och svenska språket, d. 29 Dec. 1876 för Mikaël Smirnoff å enahanda tjenst i ryska språket; konstitutorial utfärdades d. 10 Nov. 1876 för fil. mag. Maurits Agathon Wænerberg å läraretjensten i gymnastik; d. 16 Juni 1876 tillförordnades Léon Gabriel Biaudet att från d. 1 Sept. under två profår förestå lärare- tjensten i franska och d. 11 Dec. samma år fil. mag. Axel Backman att äfvenledes under två profår förestå en lektors- tjenst i latin och grekiska. Streng, Lagerblad och Smirnoff hafva äfven bestridt vikariatet vid sina respektive tjenster, hvilka samtliga voro att tillträdas från d. 1 Sept. 1877. — Läraretjensten i tyska språket, som ej kunnat ordinariter

besättas, har handhafts af särskilda dels af Öfverstyrelsen tillförordnade dels af rektor antagna personer.

Sedan öfverläraren Axel Fredrik Laurell af Eders Kejslerliga Majestät den 8 Februari 1877 utnämns att vara ledamot i Öfverstyrelsen och öfverinspektor för elementarläröverken, har öfverläraretjensten i matematik och naturvetenskaper, på grund af särskilda förordnanden, bestridits af lektorn vid lyceum i Nikolaistad fil. d:r Edvard Julius Mellberg.

Rektorsembetet har fortfarande innehafts af öfverläraren A. Kihlman, som i egenskap af landtdagsrepresentant derifrån åtnjöt tjänstledighet under vårt. 1877 samt hela läsåret 1877—1878, då rektorsembetet handhades af prorektorn Melander.

Följande anslag hafva beviljats: enligt Eders Kejslerliga Majestäts nådiga bref den 4 Oktober 1876 i arvode åt den person, som öfvertager en del af rektors undervisningstimmar, 800 mark och i arvode åt en lektor för tillökt undervisningsskyldighet 1,200 mark; enligt Eders Kejslerliga Majestäts nådiga bref den 19 April 1877 dyrtidstillägg åt öfverlärarene, från och med början af år 1877 och intill dess den nådigst anbefalda reglering af tjänstemännens löner i allmänhet kunde varda genomförd, till sådant belopp, att envar af dem erhöles i sammanräknad löneinkomst 7,000 mark om året; d. 8 Sept. 1876, då den ordinarie lärarepersonalen befunnits otillräcklig för undervisningens upprätthållande, 3,882 mark 50 penni till aflönande af timlärare för då ingångna läseår samt d. 10 Aug. 1877 för läseåret 1877—1878 till enahanda ändamål 6,588 mark, och hade Kejslerliga Senaten särskildt d. 9 Maj 1877 bifallit till att i de årligen skeende underdåniga framställningarna om anslag för aflönande af timlärare skulle observeras en post af 296 mark för året såsom godtgörelse åt gymnastikläraren för undervisning under 2 timmar i veckan åt lärarekandidaterna; till upprätthållande af undervisningen å de återstående klasserna af finska afdelningen beviljades för läseåret 1875—1876 i ett för allt högst 18,737 mark, för läseåret 1876—1877 högst

14,138 mark och för läseåret 1877—1878 högst 7,562 mark. I anslagen för timlärare och för finska afdelningen har ingått beräkning för skild undervisning å 7:de klassens båda årsafdelningar; finska afdelningen upphörde med sist nämnda läseår.

Skolan, som fortfarande saknat eget hus, har varit inrymd i samma lägenhet som förut; med dåvarande egaren, handlanden E. A. Degener, afslöts kontrakt på tre år från d. 1 Juni 1876 mot en årlig hyra af 17,000 mark. Sedan emellertid gården ombytt egare, uppgjordes nytt kontrakt med direktionen för härvarande privata finska elementarläroverk på tre (eventuellt två) år från d. 1 Juni 1878 om en lokal i nämnda läroverks nya hus mot en årlig hyra af 16,000 mark. I följd af skolans flyttning afslutades läseterminen, enligt af Kejsrerliga Senaten d. 21 Mars 1878 meddeladt tillstånd, i slutet af Maj månad.

Lyceet har under läseåret 1875—76, då två klasser af den indragna finska afdelningen ännu qvarstodo, besökts af inalles 297, under läseåret 1876—77, då af nämnda afdelning en klass återstod, af 280, och 1877—78, då äldre årsafdelningen af finska afdelningens sjunde klass ännu vid läroverket åtnjöt undervisning, af 247 elever.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: professorerne Z. J. Cleve, ordförande, O. Wasastjerna och O. Donner, docenten F. Saltzman och referendariesekreteraren A. A. Palmgrén.

2. *Reallyceum.*

Läroverkets utbildning har i vanlig ordning försiggått; sålunda har lärarepersonalen efter hand blifvit fulltalig. Den 20 Dec. 1875 förordnades fil. mag. Knut Emil Lindgren att under två profår bestrida yngre läraretjensten i historie, å hvilken han erhöll fullmakt d. 28 Jan. 1878. Fullmakter utfärdades d. 24 Sept. 1877 för på prof tillförordnade yngre lärarne, i matematik Karl Henrik Wettersten och i franska språket Léon Gabriel Biaudet; konstitutorial d. 4 Maj 1876 för lärarne i teckning Sigfrid August Keinänen och i gymna-

stik Wilhelm Ludvig Bergholm, samt d. 3 Juni 1878 å läraretjensten i sång, som dittills bestridts af särskilda personer, för sångläraren vid normallyceum David Hahl. Äldre läraretjensten i ryska har fortfarande bestridts af professorn Arvid Frithiof Nordqvist och yngre läraretjensten i samma språk sedan d. 1 Sept. 1876 af Wladimir Jewstratoff. Till äldre läraretjensten i historie är öfverförd yngre läraren i samma ämne Johan Adhemar Streng, som å nämnda tjänst erhållit fullmakt den 1 April 1875. Läraretjensterna i religion, tyska, finska, latinska och engelska språken hafva före den 1 Sept. 1878 icke kunnat ordinariter besättas, utan handhafvas enligt förordnande af särskilda vikarier.

Under inrättningens tillväxt har fortfarande särskildt för hvarje år stat faststälts af Kejsersliga Senaten, äfvensom lärokurser för de nyinrättade klasserna. Staten uppgick för läsåret 1875—1876, då en femte klass tillkom, till 48,300 mark och för läsåret 1876—1877, då läroverket utvidgades med en sjette klass, till 51,100 mark, deri hyran för skollokalen icke inberäknad; från d. 1 September 1877 tillämpades i och med sjunde klassens tillkomst den i Eders Kejsersliga Majestäts nådiga kungörelse den 15 Maj 1872 för läroverket fastställda stat fullständigt, hvarjemte tillstånd meddelades, att äldre läraretjensten i ryska språket tills vidare, och intill dess lämplig sökande kunde påräknas, finge genom vikarie bestridas mot åtnjutande af den för tjänsten å stat upptagna aflöning såsom arvode; från sist nämnda tid har skolan varit inrymd i dess nya hus. Med anledning af flyttningen afslutades läsåret d. 31 Maj 1877.

Följande anslag hafva beviljats: d. 8 Okt. 1875 till möbler och inventarier för en blifvande sjette klass 1,378 mark; d. 9 Dec. 1875 till anskaffande af en fysikalisk apparatsamling till ungefär enahanda omfång, som bestämts för fyraklassig realskola, 2,000 mark; d. 3 Febr. 1876 till aflöning af en grekisk-rysk religionslärare 600 mark; d. 30 Nov. 1876 för skolans flyttning 200 mark samt till gymnastiksalens inredning och anskaffande af åtskilliga nya möbler m. m. 5,893 mark; den 18 Jan. 1877 till möbler och inventa-

rier för 7:de klassen 1,575 mark; d. 6 Febr. 1878 ett tillskott af 1,200 mark i anslaget till ved och ljus samt till förstärkande af skolkassan 150 mark och d. 10 Juli 1878 ytterligare ett tillskott af 1,000 mark i nyss nämnda anslag för påföljande läseår.

Läseåret 1875—76 uppgick elevernas antal till 122, 1876—1877 till 139 och 1877—78 till 119; med läseåret 1876—77 hade den med läroverket provisoriskt förenade förberedande klass upphört.

Skolrådet är fortfarande detsamma och utgöres af följande ledamöter: öfverdirektören, generalmajoren J. v. Minckwitz, generaldirektören, verkl. statsrådet F. v. Willebrand, statsrådet, friherre A. L. Sackleen, professorn H. Råbergh, öfverstelöjtnanten B. L. Forstén och lagmannen F. Krogius.

3. *Realskolan.*

Vid skolan hafva täta omvexlingar i lärarepersonalen egt rum. Tjänstledighet har sedan d. 13 Mars 1876 under hela den sedan dess förflutna tid dels för vetenskapliga ändamål dels för sjuklighet åtnjutits af rektorn, kollegan M. M. W. Brenner; rektorsvården har handhafs af äldste kollegan G. M. Cederhvarf och för läseåret 1877—1878 af kollegan B. V. Th. Selling, som erhållit fullmakt å en kollegatjänst i matematik och fysik d. 7 Jan. 1876. Utnämnde kollegan i historie och geografi O. Hertzberg tillträdde icke tjänsten, utan åtnjöt, efter vikariatsårets utgång med vårterminen 1876, tjänstledighet för sjuklighet samt utnämndes derefter till kollega vid realskolan i Lovisa; nämnda kollegatjänst har under hela tiden bestridts af fil. mag. G. W. Liljefors och rektorn Brenners undervisningsskyldighet af fil. mag. Otto Collin. Läraretjänsten i tyska språket har handhafs af särskilda vikarier. Efter d. 4 Sept. 1876 åt läraren i teckning Th. Höijer och den 28 i samma månad åt läraren i gymnastik O. Engström på begäran beviljad afsked, utfärdades d. 2 Jan. 1877 konstitutorial å teckningsläraretjänsten, som under höstterminen 1876 bestridts af vikarie, för biträdande lärarinnan vid fruntimmersskolan i Helsingfors A.

K. Pipping och förordnades d. 24 Sept. 1877 folkskolläraren Johan Hofman att under två profår bestrida gymnastiklära-
retjensten, hvilken sedan höstterminen 1876 handhafts af vika-
rierande lärare. Vid läraretjensten i ryska språket, för hvil-
ken enligt Eders Kejsrerliga Majestäts nådiga bref den 4
Oktober 1876 en tillökning i arvodet af 200 mark beviljats,
är fortfarande anstald kollegiassessorn, fil. mag. D. J. Wadén.

Skolan besöktes 1875—76 af 82, 1876—77 af 107 och
1877—78 af 118 elever.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept.
1879: professorn A. J. Malmgren, ordförande, medicine dok-
torn C. Qvist, civilingenjören E. L. Bergroth, fabrikanten J.
Nissinen och bokhandlanden K. E. Holm.

4. *Fruentimmersskolan.*

Genom bref af den 17 April 1878 faststälde Kejsrerliga
Senaten en ny öfvergångsstat för skolan att tillämpas från
och med d. 1 Sept. 1878 och belöpande sig till 41,700 mark.
I sammanhang dermed förordnades om följande åtgärder till
regleringens genomförande:

1:o. Skolans nuvarande ordinarie lärarinnor, förestån-
darinnan E. Blomqvist, andra lärarinnan E. O. Gustavson och
tredje lärarinnan E. F. Bergstadi öfverföras, enligt deras egen
önskan, på ny stat, enhvar i den ordning öfvergångsstaten ut-
visar, och med dem tillagda personella anslag såsom ersätt-
ning för deras andelar i hittills inlfutna så kallade ved- och
ljuspenningar, hvaremot lärarinnan i franska språket H. K.
Simelius, enligt egen önskan, bibehålles vid sina förra löneför-
måner och undervisningsskyldighet, till följd hvaraf lönen vid
näst äldsta lärarinnetjensten kommer att tills vidare kronan
besparas.

2:o. T. f. lärarinnan i tyska språket A. K. Blomqvist
utnämnes till yngsta ordinarie lärarinna.

3:o. Till ordinarie kolleger utnämnas andre biträdande
läraren K. V. Bremer och t. f. andre läraren fil. mag. D.
Hahl, hvaremot yngsta kollegatjensten anslås ledig att i van-
lig ordning besättas och förste biträdande läraren J. L.

Boehm, åt hvilken ordinarie läraretjenst vid skolan lämpligen icke kunnat anvisas, med utgången af läseåret upphöret med vidare tjenstgöring vid läroverket, dock med bibehållande under två år derefter af sitt förra arvode, 1,400 mark för året.

4:o. De hittills såsom klassföreståndarinnor tjenstgörande biträdande lärarinnorna A. M. Nygrén och A. S. Merón bibehållas vid sina befattningar med förhöjdt arvode af 1,800 mark för hvardera samt med skyldighet för dem att såsom hittills jemväl biträda vid undervisningen, Merón särskildt såsom lärarinna i ryska språket.

5:o. Sångläraretjensten, som hittills bestridts af kollegan vid härvarande realskola G. M. Cederhvarf, anslås ledig till ansökning med arvode enligt ny stat.

6:o. Till lärarinna i teckning med årligt arvode af 800 mark får nuvarande lärarinnan Hilda Granstedt antagas.

7:o. Till gymnastiklärarinna utnämnes t. f. lärarinnan A. Langhoff med årligt arvode af 1,200 mark, hvarutöfver henne i egenskap af klassföreståndarinna tillkommer ett tillskottsarvode af 600 mark.

I öfverensstämmelse härmed utfärdades d. 20 Maj 1878 fullmakter för kollegerne Bremer och Hahl samt lärarinnan Blomqvist äfvensom konstitutorial för lärarinnorna Langhoff och Granstedt. Till yngsta kollegatjensten, med undervisningsskyldighet i aritmetik, geometrisk formlära och naturkunnighet, har från d. 1 Sept. 1879 kollegan vid fruntimmersskolan i Nikolaistad Viktor Ferdinand Brotherus utnämnts, äfvensom lärarinnan Ina Alexandra Tanninen förordnats att från d. 1 Sept. 1878 tills vidare bestrida sångläraretjensten, intill dess den samma kunde varda i vanlig ordning besatt.

Den 7 Juni 1877 beviljades på begäran afsked åt läraren i finska språket, senatstranslatoren A. F. Almberg, hvar efter konstitutorial å tjensten utfärdades d. 8 Okt. för fil. mag. Albert Olivier Wialén.

Den 2 Nov. 1876 utnämndes biträdande lärarinnan A.

K. Pipping till läraretjensten i teckning vid realskolan i Helsingfors.

Löneförhöjning 400 mark tillades d. 5 Nov. 1875 föreståndarinnan E. Blomqvist att utgå från d. 1 Sept. samma år. Den 18 Maj 1876 beviljades ett extra anslag af 1,100 mark till uppköp af fysikaliska instrument, kart- och planschverk äfvensom till bestridande af kostnaden för nödig reparation och iordningställande af läromaterielen i och för skolans deltagande i den allmänna finska utställningen samma år. †

Kontrakt angående den äfven förut för skolans räkning upphyrda lokalen förnyades d. 3 Febr. 1876 på fem år mot en årlig hyra af 3,600 mark, och d. 14 Febr. 1878 medgaf Kejsrerliga Senaten en utvidgning af lokalen inom samma lägenhet, särskildt med hänsyn till behovet af sångsal; i följd häraf fastställdes d. 10 Maj kontrakt med egaren om upphyrande af ytterligare 9 rum på tre års tid mot en årlig hyra af 2,900 mark. — Skolan begagnar fortfarande den i handlanden Rohdes gård upphyrda gymnastiksalen, angående hvilken kontraktet särskilda gånger förnyats, senast d. 1 Mars 1877 på tre år mot en årlig hyra af 2,000 mark, och öfverlemnades dervid åt föreståndarinnan att åt privata skolor och andra inrättningar å lämpliga tider upplåta gymnastiksalen mot en afgift af 1 mark per timme, hvilka inflytande medel skola till landtränteriet inlevereras.

Till det påtänkta nya skolhuset hafva eskissritningar till Öfverstyrelsens utlåtande öfverlemnats. Dessa föranelle dock så väl ifrån lärarekollegii och skolrådets som ifrån Öfverstyrelsens sida till några anmärkningar, hvilka afgåfvos i underdånigt utlåtande den 26 Febr. 1877.

I skolans uti Eders Kejsrerliga Majestäts bref den 18 Januari 1871 fastställda lektionsplan hafva några mindre ändringar införts. Sedan nemligen Öfverstyrelsen på framställning af föreståndarinnan från vårterminen 1874 tillåtit att vid skolan finge på försök ej allenast införas sådan dagordning, att läsningen omfattade tiden mellan klockan 8—10 och 12—3 på dagen, utan ock i lektionsplanen de mindre väsendtliga förändringar vidtagas, som för nämnda dagord-

nings genomförande oundgängligen erfordrades, hemställde Öfverstyrelsen om följande i det närmaste med lärarekollegiets afgifna förslag öfverensstämmande ändringar i lektionsplanen, nemligen: att lärotimmarnes antal å hvardera af de två lägsta klasserna, oberäknadt den för gymnastiken anslagna tid, skulle nedsättas från 28 till 25 i veckan, derigenom att å första klassen anvisades två i stället för tre timmar för aritmetik och handarbetstimmarne förminskades från fem till tre, samt å andra klassen religionstimmarne minskades med en och handarbetstimmarne med två; att, med iakttagande deraf att å sjette klassen en och å sjunde klassen två af de för frivilligt läroämne upptagna timmar förleddes utom den egentliga dagordningen, de elever å läroverkets samtliga klasser, hvilka deltog i läsningen af frivilligt ämne, skulle från så många öfningstimmar befrias, som för dagordningens tillämpande funnes nödigt. — Till hvad sålunda föreslagits biföll Kejsrerliga Senaten i skrifvelse från Eckl. Exp. den 3 Maj 1877.

I följd af en å orten gängse, svårartad difteritis börjades vårterminen 1878 den 1 Februari.

Elevantalet uppgick läsåret 1875—76 till 259, läsåret 1876—77 till 262 och 1877—78 till 268.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: professorerne Z. Topelius, ordförande, J. Pipping-sköld och H. Råbergh samt senatorskan E. Norrmén och fröken E. Bergbom.

Borgå.

1. *Lyceum.*

Inom lärarepersonalen hafva följande förändringar inträffat: Afsked erhöi d. 28 Juli 1876 på begäran kollegan i matematik H. F. Modeen; till tienstern befullmäktigades d. 22 Jan. 1877 fil. mag. Johan Fredrik Schybergson från d. 1 Sept. samma år. Den 3 Jan. 1878 erhöi läraren, t. f. kollegan i ryska språket K. R. F. Serlachius afsked, sedan han d. 19 Dec. 1877 af Kejsrerliga Senaten utnämmts till exami-

nator för ryska språket; kollegatjensten i nämnda språk har tills vidare bestridts af språkläraren Alfred Mollin. Den 14 Mars 1878 utnämndes kollegan i geografi och historie J. M. Salenius att från den 1 Sept. vara kollega i samma ämnen jemte naturalhistorie vid lyceum i Kuopio. — Den vid läroverkets reorganisation 1874 inrättade biträdande läraretjensten i finska språket har under kortare tid bestridts af särskilda personer. Den 10 Okt. 1876 utfärdades konstitutorial för tyska språkläraren R. Lindblad å läraretjensten i franska språket. Sedan d. 17 Sept. 1877 afsked beviljats gymnastikläraren H. K. Åkerman, har gymnastiklärarebefattningen handhafts af lektorn B. A. Nyberg.

Löneförhöjning har från d. 1 Okt. 1875 beviljats sångläraren S. G. Linsén. Till betäckande af en under de två föregående läseåren uppkommen brist i anslaget till ved och ljus beviljades af Kejsrerliga Senaten d. 22 Febr. 1877 ett extra anslag af 1,167 mark 8 penni, hvarefter enligt Eders Kejsrerliga Majestäts nådiga bref den 3 Oktober 1877 nämnda anslag från d. 1 Sept. 1877 förhöjdes med 900 mark.

Under läseåret 1875—76 besöktes läroverket af 149, under läseåret 1876—77 af 127 och 1877—78 af 144 elever.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: professorn G. Wallgren, ordförande, f. d. språkläraren N. Gulin, apotekaren C. Hougberg, lektorskan L. Strömborg och guldsmedsmästaren L. Lönnqvist.

2. *Lägre elementarskolan.*

Enligt Eders Kejsrerliga Majestäts nådiga bref den 11 Oktober 1877 tillades läraeduplikanterne A. Th. Schulman, H. L. Allenius och V. L. Cajander ett årligt tillskottsarvode af 400 mark, räknadt från d. 1 Jan. 1877, dock icke för längre tid än högst fem år.

Elevernas antal har under i fråga varande tre läseår 1875—78 uppgått till resp. 119, 114 och 103.

Skolråd: det samma som för lyceet.

Lovisa.

Högre elementarskolan. Realskolan.

I enlighet med förut meddelade föreskrifter har högre elementarskolans indragning och realskolans utbildning i vanlig ordning fortgått. Sålunda fastställdes den 3 Mars 1876 stat (12,750 mark) för realskolan under läsåret 1876—1877, hvarjemte förordnades att kollegan i historie och geografi vid realskolan äfven skulle undervisa å den återstående klassen af högre elementarskolan, der lediga kollegatjensten i samma ämnen skulle indragas; den 15 Mars 1877 fastställdes stat (14,600 mark) för läsåret 1877—78 och bestämdes tillika att rektorn vid högre elementarskolan G. O. Th. Nordström, kollegan derstädes i latin V. E. Linderoos och ryska språkläraren K. J. O. Björkstén skulle, med skyldighet för Nordström och Björkstén att undervisa vid realskolan i resp. religion och ryska språket, föras på indragningsstat vid läsårets utgång, då äfven högre elementarskolans verksamhet upphörde.

Den 14 Juli 1876 utfärdades fullmakt för kollegan vid realskolan i Helsingfors O. Hertzberg å kollegatjensten i geografi, historie och svenska språket från d. 1 Sept. 1877; Hertzberg åtnjöt tjänstledighet för läsåret 1877—78. Kollegatjensten i samma ämnen vid högre elementarskolan äfvensom efter dess upphörande vid realskolan under vikariatsåret bestreds af filosofie magistern Karl Konstantin Nyström, samt under kollegan Hertzbergs tjänstledighet af lärarekandidaten I. K. Forsman. Sedan Nyström emellertid blifvit utnämnd till kollega vid fruntimmersskolan i Wiborg, medgafs af Öfverstyrelsen d. 11 Febr. 1878 tjänstebyte mellan honom och Hertzberg, med anledning hvaraf för dem transportfullmakter utfärdades från d. 1 derpå följande September.

Till läraretjensten i teckning konstituerades d. 10 Nov. 1876 efter uttjenta profår Maria Elisabet Selenius; till läraretjensten i gymnastik d. 6 Aug. 1877 kollegan K. G. Levander; till läraretjensten i sång d. 21 Febr. 1878 Eva

Sofia Elisabet Stenbäck; till den genom rektorn Nordströms d. 29 (17) Maj skedda utnämning till kyrkoherdeembetet i Kerimäki ledig blifna läraretjensten i religion d. 11 Juni 1878 kapellanen Emil von Hertzen och till språkläraretjensten i engelska d. 27 Juli 1878 kollegan Nyström.

Den 25 Maj 1877 biföll Kejsrerliga Senaten att högre elementarskolans kassa, bibliotek och öfriga egendom finge till realskolan öfverlemnas samt af det indragna läroverkets penningtillgångar, då uppgående till 10,500 mark, 6,000 mark anslås till stipendiifond vid realskolan, ur hvilken fond, som borde af realskolans rektor säkert placeras, de årliga räntorna skulle efter lärarekollegiets pröfning och bestämmande användas till understöd och premier för medellösa och flitiga elever vid skolan.

Läseåret 1875—76 uppgick elevernas antal till 40, 1876—77 till 54 och 1877—78 till 63.

● Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: kyrkoherden K. A. Hackzell, ordförande, borgmästaren A. Juselius och professorn K. H. Lindeqvist.

Ekenäs.

Realskolan.

Efter kollegan F. A. O. Lundenii vunna transport till enahanda tjänst vid realskolan i Nikolaistad bestreds vikariatet vid kollegatjensten i matematik och fysik under läseåret 1877—1878 af filosofie magistern Axel August Jansson. Till lediga religionslärarebefattningen konstituerades d. 13 Juli 1877 kapellanen, vice pastorn Odert Reuter. Att tills vidare förestå läraretjensten i engelska förordnades d. 25 Nov. 1875 teckningslärarinnan A. E. Soldán. Konstitutorial utfärdades d. 29 Jan. 1877 för lärarinnan i ryska språket E. Malm, sedan hon i denna egenskap under tvenne år tjänstgjort vid skolan såsom tillförordnad på prof.

Till rektor för skolan utnämndes af Kejsrerliga Senaten d. 27 April 1876 kollegan J. F. Grönroos.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept.

1879: vice pastorn O. Reuter, ordförande, medicine doktorn O. Hornborg och rådmannen Isak Taucher.

Åbo.

1. *Lyceum.*

Vid lyceet har ingen annan förändring i lärarepersonalen inträffat än att franska språkläraren L. A. M. Lefrén åtnjutit tjänstledighet från d. 1 Sept. 1877 och hans tjänst under tiden handhafs af läraren vid under indragning varande elementarläroverket i Tavastehus O. I. A. Thuneberg. Den 3 Sept. 1875 utfärdades konstitutorial för läraren i tyska språket A. Nylander.

Vid lyceets provisionella afdelning hafva följande förändringar inträffat: d. 1 Juni 1876 afled konrektorn vid f. d. högre elementarskolan K. W. Hjelt, som var uppförd på indragningsstat med skyldighet att undervisa i tyska språket; den 1875 inrättade biträdande kollegatjensten i ryska språket handhades läsåret 1875—1876 af f. d. språkläraren, lektorn W. F. Tallgren. Den dessa befattningar åtföljande undervisningsskyldighet ordnades, enligt Kejslerliga Senatens beslut d. 17 Aug. 1876, sålunda, att kollegan Rosendal öfvertog biträdande kollegatjensten i ryska språket och arvodet för denna kollegatjänst 2,200 mark jemte det från sterbhuset efter Hjelt utgående arvodet 1,500 mark på sådant sätt fördelades, att 2,800 mark utgick till aflönande af lärare i matematik och tyska på afdelningens lägre stadier och återstoden 900 mark ställes till rektors disposition att mot afgifvande redovisning utgå till betäckande af kostnaden för den ordinarie undervisning, som med för handen varande lärarekrafter ej kunde bestridas; rektor bemyndigades af Öfverstyrelsen att för ofvan nämnda undervisnings behöriga skötande under läsåret 1876—1877 antaga lämpliga personer. Sedan emellertid kollegan A. Liljefors af Domkapitlet i Åbo d. 7 Mars 1877 befullmäktigats att vara tredje kappellan vid domkyrkoförsamlingen i Åbo från den 1 Maj samma år och nådåren för konrektorn Hjelts sterbhus samtidigt utgått, biföll Kejslerliga Senaten den 25 Maj 1877 till inrät-

tande af tvenne biträdande kollegatjenster, den ena i religion och svenska språket den andra i matematik, hvardera med arvode af 2,200 mark och hyresmedel 600 mark, samt en biträdande läraretjenst i tyska språket med arvode 1,400 mark. Den sist nämnda tjensten bestrides af språkläraren Thunberg, som äfven handhaft tjenstledige språkläraren Lefréns undervisningsskyldighet i franska på i fråga varande provisionella afdelning; till handhafvande af de båda biträdande kollegatjensterna hafva redan särskilda gånger under kortare tid olika personer dels af Öfverstyrelsen tillförordnats dels af rektor antagits. — Vid samma tillfälle förordnade Kejsrerliga Senaten att konrektorn Hjelts och kollegan Liljefors' förra löneförmåner samt den sednares tjenstgöringsarvode äfvensom arvodet för biträdande kollegan i ryska språket skulle indragas, löneförmånerna vid Liljefors' tjenst från d. 1 Maj och de öfriga posterna från d. 1 Sept. 1877. Derjemte beviljades 920 mark till rektors disposition.

Sedan bitr. lektorn K. A. E. Almborg utnämnts till lektor vid lyceum i Nikolaistad, förordnades fil. mag. Gustaf Alexander Cygnæus att från d. 1 Febr. 1877 tills vidare handhafva biträdande lektorstjensten i latin, och sedan bitr. lektorn E. Maunulin d. 1 Sept. 1877 afgått till en kollegatjenst vid realskolan i Heinola, öfvertogs biträdande lektorstjensten i matematik från början af år 1878 af fil. mag. Ernst Gustaf Bodén.

Den 8 Sept. 1876 entledigades lektorn K. J. Arrhenius från rektorsbefattningen, hvartill lektorn E. T. F. Reuter d. 12 Okt. samma år utnämndes. Till prorektor har af Öfverstyrelsen lektorn Arrhenius tillförordnats.

Löneförhöjning beviljades d. 22 Jan. 1876 lektorn Arrhenius att med 200 mark utgå i tur efter gammal stat från den 1 Maj 1875. Enligt Eders Kejsrerliga Majestäts nådiga bref d. 18 Maj 1876 tilldelades bitr. kollegerne A. W. Wessel och E. J. Lönnberg hvardera i hyresmedel 600 mark om året, räknadt från d. 1 Jan. 1876.

För öfrigt hafva följande extra anslag beviljats: d. 17 Aug. 1876, d. 16 Aug. 1877 och d. 25 Juli 1878 för sär-

skild undervisning å 7:de klassens båda årsafdelningar under följande läseår 7,200 mark; d. 25 Jan. 1878 till aflösnande af vikarie för lektor Arrhenius under den tid Arrhenius var upptagen såsom ledamot i den för afgifvande af förslag till reglering af tjänstemännens i landet löner nedsetta komité 750 mark; d. 16 Maj 1878 beviljades, jemte bestämmande att ryska biblioteksfonden skulle ur räkenskaperna afskrivas, ett årligt tillskott af 1,000 mark i anslaget till ved och ljus samt 1,956 mark 79 penni till liqviderande af ett för läroverkets behof upptaget lån ur Boijeska stipendiefonden.

Beträffande lokalens utvidgning, särskildt med hänsyn till behovet af större utrymme för biblioteket och de naturalhistoriska och etnografiska samlingarna, har hos Kejserliga Senaten d. 26 Nov. 1877 framställning gjorts derom att den våning, som i läroverkets hus innehafves af tekniska realskolan, måtte ställas till lyceets förfogande. Denna framställning har icke vunnit Kejserliga Senatens bifall.

Läroverket besöktes 1875—76 af inalles 420 elever, 1876—77 af 401 och 1877—78 af 412.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: domprosten T. T. Renvall, ordförande, politieborgmästaren H. Höckert, kontraktsprosten K. J. Helander, medicine doktorn E. Indrenius samt kommerserådet G. A. Lindblom.

2. *Realskolorna.*

Till kolleger vid den fyraklassiga skolan befullmäktigades, i matematik och fysik d. 4 Okt. 1875 fil. mag. Karl Fredrik Slotte och i tyska, finska och kalligrafi d. 3 Dec. 1875 ped. kand. Karl Anders Herlin; till lärare i engelska språket konstituerades d. 10 Juli 1876 civilingenjören Karl Emil Stigzelius och d. 14 s. m. förordnades enkefru Helena Krogius att tills vidare förestå läraretjensten i ryska språket.

Den 24 Febr. 1876 fastställdes normalstaten för fyraklassig realskola att gälla från d. 1 Sept.

Till rektor utnämndes af Kejserliga Senaten d. 27 April 1876 kollegan K. G. Bärlund.

Vid den tvåklassiga skolan innehafves andra kollegatjensten af lärarekandidaten Alfred Poppius, som derå erhöll fullmakt d. 27 Juli 1875; s. d. hafva äfven konstitutorial utfärdats för lärarene i teckning P. Lindblad, i sång K. G. Wasenius och i gymnastik G. D. Grönlund.

Den 2 Sept. 1875 tillförordnades af Öfverstyrelsen kollegan Erich att handhafva rektorsvården.

Den 9 Maj 1877 meddelades af Kejslerliga Senaten tillstånd för tvåklassiga realskolan i Åbo att jemte de tvåklassiga realskolorna i Nystad och Björneborg utgifva gemensamt årsprogram.

Elevernas antal utgjorde under de nu i fråga varande läseåren i den fyrklassiga realskolan resp. 64, 76 och 82 samt i den tvåklassiga resp. 14, 19 och 28.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: lektorn A. W. Jahnsson, ordförande, hofrättsassessorn E. Stadigh, stadsläkaren B. G. Hahl och handlanden F. Rettig.

3. *Fruentimmersskolan.*

Den 17 Sept. 1875 utfärdades fullmakt för föreståndarinnan W. Gripenberg; d. 26 Maj 1876 tillförordnades privatlärarinnan Hulda Emilia Roos att under två profår bestrida kollegatjensten i religion, finska och tyska från d. 1 derpå följande Sept.; d. 12 Mars 1877 afled kollegan J. Simelius, hvarefter kollegatjensten i historie, geografi och svenska handhafts af vikarier; d. 10 April 1876 utfärdades konstitutorial för lärarinnan i gymnastik Sofia Wilhelmina Augusta Fogelholm.

Följande anslag hafva för skolan beviljats: d. 13 Aug. 1875 till anskaffande af möbler och undervisningsmateriel för den tillkommande fjerde klassen äfvensom gymnastikapparelj för skolan 1,000 mark att till skolrådets ordförande, rektorn K. J. Arrhenius utbetalas; enligt Eders Kejslerliga Majestäts nådiga bref d. 4 Okt. 1876 i och för gymnastiköfningarna 500 mark att utgå från d. 1 Jan. 1876; den 6 April 1876 åt föreståndarinnan 300 mark om året från d. 1

Sept. 1875 i ersättning för tvenne rum, som hon af sin hofstad i skolhuset afstått för skolans behof; d. 13 Juli 1876 till betäckande af en under föregående läseår uppkommen brist i anslaget för ved och ljus 256 mark 53 penni, hvar-efter nämnda anslag jemlikt Eders Kejslerliga Majestäts nådiga bref d. 3 Okt. 1877 förhöjdes med 500 mark från d. 1 Sept. 1876; den 15 Febr. 1877 meddelades tillstånd att besparingen i fonden för ryska böcker 763 mark 83 penni finge öfverföras till fonden för böcker och undervisningsmateriel, då skolans anslag för sist nämnda ändamål visat sig otillräckligt; d. 25 Okt. 1877 till betäckande af en ytterligare uppkommen brist i anslaget till ved och ljus 551 m. 74 p:i och till anskaffande af ett antal nya pulpeter 600 m.

Sedan Kejslerliga Senaten förordnat att till plats för ett blifvande fruntimmersskolehus i Åbo stad skall för kronans räkning reserveras den af stadsfullmäktige derstädes för ändamålet erbjudna tomt, inlemnade Öfverstyrelsen d. 14 Mars 1878 på nådig befallning program öfver de i ett sådant hus nödiga lokaler.

På grund af det i Ecklesiastik-Expeditionens skrifvelse d. 8 Nov. 1877 meddelade bemyndigande har Öfverstyrelsen i skrifvelse af d. 6 Maj 1878 anbefalt införandet tills vidare af några mindre jemkningar i skolans lektionsplan.

Skolan besöktes 1875—76 af 102, 1876—77 af 105 och 1877—78 af 131 elever.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: lektorn E. T. F. Reuter, ordförande, medicine doktorn E. Bonsdorff, handlanden J. Österblad, grefvinnan H. Creutz och fru K. Ekelund.

Nystad.

Realskolan.

Till rektor för skolan förordnades af Öfverstyrelsen d. 19 Maj 1875 kollegan K. A. Cajander.

Sedan d. 30 Juni 1876 afsked beviljats på prof tillförordnade kollegan E. F. Jahnsson, har kollegatjensten i re-

ligion, historie, svenska och finska, som icke kunnat i vanlig ordning besättas, handhafts af vikarier; för hvardera af läseåren 1876—77 och 1877—78 hafva särskilda anslag beviljats såsom ersättning för den från tjensten utgående lönebesparing. Numera är fil. mag. G. W. Liljefors till i fråga varande tjenst utnämnd.

Den 3 Sept. 1875 utfärdades konstitutorial för gymnastikläraren K. F. Wahlman; sånglärarebefattningen har bestridts enligt förordnande af särskilda vikarier.

Elevernas antal har för hvarje af de tre läseåren utgjort resp. 29, 19 och 20.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: provincialläkaren, doktor O. I. Myrén, ordförande, samt handlandene T. Lindroth, H. L. Söderman, F. V. Ertman och J. Ramsell.

Raumo.

Realskolan.

I enlighet med förut meddelade föreskrifter har lägre elementarskolans indragning försiggått och realskolans fullständiga organisation afslutats. Till andra kollegatjensten, med hvilken är förenad undervisningsskyldighet i religion, historie, geografi, svenska och finska språken, befullmäktigades d. 9 Juni 1876 andre läraren vid fruntimmersskolan i Wiborg A. W. E. Modeen. Läraretjensten i teckning har fortfarande bestridts af kollegan G. W. Cannelin, som äfven handhar rektorsvården, läraretjensten i teckning af organisten F. Lindberg och den i gymnastik af kapellanen S. Hirvinen.

Elevernas antal har under hvarje af de tre läseåren utgjort resp. 13, 12 och 17.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: prosten M. Ljungberg, ordförande, medicine doktorn J. Collan, handlanden G. Granlund, vice häradshöfding H. Ridderstad och vice pastorn S. Hirvinen.

Björneborg.

1. *Lyceum.*

Efter kollegan K. W. Hougbergs d. 30 April 1877 timade frånfälle har kollegatjensten i geografi, historie, svenska och naturalhistorie bestridts af vikarier. Till kollegatjensten i ryska, tyska och kalligrafi befullmäktigades d. 20 Augusti 1877 lärarekandidaten Edvard Viktor Selin, som äfven förut enligt förordnande skött förenämnda kollegatjenst. Lärare-tjensten i teckning är vakant och skötes fortfarande af fru E. Westzynthius.

Den 11 Maj 1876 meddelade Kejslerliga Senaten tillstånd att fonden för inköp af ryska böcker, 854 mark, finge till fonden för böcker och undervisningsmateriel öfverföras.

Lyceet besöktes under läsåret 1875—76 af 76, 1876—77 af 69 och 1877—78 af 79 elever.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: borgmästaren E. Molander, ordförande, rådmannen A. F. Järnefelt, filosofie magistern G. Grönfeldt, bankokommis-sarien K. F. Levonius och handlanden K. Rosenlew.

2. *Realskolan.*

I enlighet med förut meddelade föreskrifter har lägre elementarskolans indragning och realskolans fullständiga organisation försiggått. Normalstaten för den sist nämnda fastställdes d. 24 Febr. 1876 till efterföljd från den 1 Sept. s. å. Den 19 Dec. 1877 meddelades tillstånd att lägre elementarskolans böcker och möbler, som vore för realsko-lan obehöfliga, finge af realskolans rektor efterhand försäl-jas och den därför inflytande köpeskillingen till skolans kassa öfverlemnas. Den 25 Jan. 1878 utfärdades fullmakt för kollegan i elementär matematik och naturkunnighet F. A. Lönn-mark och d. 8 Mars s. å. konstitutorial för lärarinnan i teckning E. Nordlund, hvilka hvardera under två år tienst-gjort på prof. Andra kollegatjensten, i religion, historie, geografi, svenska och finska språken, förestods af Karl Leo-nard Westerberg, som derå erhöill fullmakt d. 17 Juni 1878.

Till sånglärare förordnades på två profår d. 1 Juni 1876 Johan Alexander Inberg, som dock numera på begäran erhållit afsked. Läraretjensten i gymnastik bestrides på prof af kollegan Lönmark, som äfven enligt Öfverstyrelsens förordnande handhar rektorsvården.

Elevantalet uppgick under hvarje af de tre läseåren till resp. 10, 26 och 32.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: vice häradshöfding A. Bergbom, ordförande, handlanden D. P. Widbom och kontoristen F. J. Lehtonen.

Mariehamn.

Lägre elementarskolan.

Vid denna skola hafva några förändringar icke inträffat.

Åt läraren J. Thölberg beviljades d. 9 Nov. 1876 löneförhöjning af 600 mark. För verkställande af nödiga arbeten i det nya skolhuset samt till möbler och inventarier beviljades d. 15 Febr. 1877 en summa af 1,990 mark.

Enligt d. 28 April 1876 meddeladt tillstånd afslutades skolans verksamhet den 27 Maj s. å.

Elevantalet uppgick under hvarje af de tre läseåren till resp. 50, 42 och 45.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: vice konsuln N. Sittkoff, ordförande, kollegiassessorn A. Öhberg, tullförvaltaren K. J. Calonius och ordningsmannen F. Scheffer.

Tavastehus.

1. Normallyceum.

Läroverkets successiva utbildning har försiggått enligt meddelade föreskrifter i vanlig ordning. Den 10 Febr. 1876 fastställdes stat (40,400 mark) för läseåret 1876—1877, då en femte klass tillkom, hvarjemte i staten upptogos en lektor i latin och grekiska samt en lärare i franska språket. Den 18 Jan. 1877 fastställdes stat (52,750 mark) för läse-

året 1877—1878, hvarigenom, i följd af sjette klassens tillkomst, en fjerde öfverlärare och en andra lektorstjenst, den förre med undervisningsskyldighet i de historiska vetenskaperna, den senare i svenska och finska språken, inrättades, 800 mark beviljades för den som bestrider en del af rektors undervisning och 200 mark till hyresmedel för vaktmästaren. Den 21 Mars 1878 fastställdes stat (61,000 mark) att gälla från den 1 Sept. 1878, då läroverket genom tillkomsten af en sjunde klass blifver fullständigt organiseradt, och inrättades derigenom ej allenast en femte kollegatjenst med undervisningsskyldighet i naturalhistorie, matematik och kalligrafi, utan ock tills vidare en biträdande lektorstjenst i grekiska och latin med undervisningsskyldighet derjemte i de båda inhemska språken mot årligt arvode af 4,000 mark, hvarjemte i staten upptogs en tillökning i gymnastiklärarens arvode af 600 mark, men de förut beviljade 200 mark till hyresmedel för vaktmästaren indrogos, då åt denne boningsrum kunnat anvisas i den upphyrda skollokalen.

De nyinrättade tjänsterna hafva blifvit besatta på följande sätt: lektorstjensten i latin och grekiska bestreds 1876—1877 af kollegan K. J. Blomstedt, som derå d. 4 Maj 1877 erhöll fullmakt; d. 21 Juni 1877 utnämndes af Kejsersliga Senaten lektorn vid lyceum i Nikolaistad fil. lic. Verner Nikolai Tavaststjerna till öfverlärare i de historiska vetenskaperna från d. 1 Sept. 1878, och handhade han äfven vikariatet under läseåret 1877—1878; d. 22 Jan. 1878 utfärdades fullmakt för fil. doktorn Arvid Oskar Gustaf Genetz å lektorstjensten i finska och svenska språken; franska språkläretjensten har på förordnande bestridts af lärarinnan F. S. Wetterhoff intill utgången af läseåret 1877—1878.

Den genom kollegan Blomstedts vunna befordran till lektorstjensten i latin och grekiska ledig blifna kollegatjensten i latin handhades 1876—78 af vikarier, hvarefter fil. mag. Karl Forsman förordnades att den samma bestrida under två profår från d. 1 Sept. 1878; men emedan Forsman sedermera förordnats att tills vidare bestrida biträdande lektorstjensten i latin och grekiska från samma tid, kommer

nämnda kollegatjenst att än vidare förestås af vikarie. — Läraretjensten i tyska språket har icke kunnat ordinariter besättas, utan har den samma gemensamt bestridts af öfverläraren Ervast och kollegan Palander, af enahanda orsak har lektorn Blomstedt (utom höstterminen 1877, då befattningen stod obesatt) fortfarande handhaft gymnastiklärare- och öfverläraren Geitlin sånglärarebefattningen. Den 3 Juni 1878 utfärdades konstitutorial å läraretjensten i teckning för på prof tillförordnade lärarinnan F. S. Wetterhoff.

Till rektor utnämndes af Kejsrerliga Senaten den 15 Augusti 1878 öfverläraren Geitlin, hvarefter af Öfverstyrelsen till prorektor tillförordnats öfverläraren Ervast.

Särskilda anslag hafva hvarje år beviljats till anskaffande af möbler och inventarier för de tillkomne nya klasserna, hvarjemte, enligt d. 10 Dec. 1875 meddeladt tillstånd, ett tillskott af 500 mark kommer att, intill dess elementarläroverket fullständigt indragits, från dettas fond till inköp af ryska böcker årligen till lyceets kassa utbetalas.

Angående en läroverket tilldelad stipendiefond finnes redogjordt under lägre elementarskolan.

Ett eget hus för läroverket är af högsta behof påkalladt. Fyra klasser hafva fortfarande varit inrymda i det förra högre elementarskolan tillhöriga stenhuset och derjemte en lokal i närheten upphyrts, angående hvilken kontrakt senast fastställdes d. 21 Febr. 1878 på tre år mot en årlig hyra af 1,700 mark. Den äfvenledes upphyrda gymnastiklokalen är någorlunda lämplig, men alltför aflägsset belägen; om den samma förnyades senast kontraktet d. 25 Febr. 1878 på tre år mot en årlig hyra af 900 mark.

Lyceet har under läseåret 1875—76 besökts af 128, under läseåret 1876—77 af 165 och 1877—78 af 191 elever.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1875 till d. 1 Sept. 1879: medicine doktorn A. Lilius, ordförande, landssekreteraren O. Idestam, borgmästaren A. Thermén, direktör P. A. Brofeldt och rådman A. Helsingius.

2. *Elementarläroverket.*

Detta läroverk har enligt förut meddelad föreskrift år-

ligen minskats med en klass, så att det samma kommer att vid utgången af läseåret 1878—1879 fullständigt upphöra med sin verksamhet.

Den 7 Dec. 1875 afled rektorn V. A. Sundel, hvarefter dåvarande prorektor lektorn J. A. Bergroth af Kejslerliga Senaten d. 22 Jan. 1876 utnämndes till rektor; till prorektor har af Öfverstyrelsen tillförordnats lektorn K. G. Sucksdorff. Den 16 (4) Juli utnämndes af Eders Kejslerliga Majestät kollegan H. Malin till kyrkoherde i Birkkala pastorat af Åbo erkestift, hvilken lägenhet han tillträdde den 1 Maj 1877. Den 17 Juli 1877 afled lektorn i teologi G. F. Lindström, och har derefter religionsundervisningen vid läroverket handhafts af öfverläraren Ervast. Läraren i franska språket O. I. A. Thuneberg har, enligt af Kejslerliga Senaten meddeladt tillstånd, från d. 1 Sept. 1877 handhaft undervisningen i franska språket vid lyceum i Åbo äfvensom i tyska språket å samma läroverks provisionella afdelning.

Läroverket har begagnat samma hyrda lokal som förut, och förnyades kontraktet d. 21 Febr. 1878 för påföljande hyresår mot en hyressumma af 1,880 mark, hvarvid tillika förordnades att en mindre, för läroverket obehöflig del af lokalen skulle för kronans räkning uthyras.

Elevantalet utgjorde under nu i fråga varande tre läseår resp. 41, 18 och 11.

Skolråd: det samma som för normallyceum.

3. *Lägre elementarskolan.*

Sedan läraren B. J. Anthoni utnämnts att från d. 1 Maj 1878 vara kyrkoherde i Karislojo pastorat, hemställde Öfverstyrelsen om skolans indragning, och fann Eders Kejslerliga Majestät godt i nådigt bref af den 27 Juni 1878 förordna att lägre elementarskolan i Tavastehus, såsom icke vidare för orten behöflig, skulle med utgången af då nyss förflutna läseår vara indragen. För verkställande häraf fastställdes i Kejslerliga Senatens bref den 26 September samma år följande af Öfverstyrelsen föreslagna åtgärder: 1:o att, emedan normallyceet i Tavastehus ännu icke egde någon

stipendiefond, tillgångarne i den indragna lägre elementarskolans kassa, då uppgående till 3,763 mark 33 penni, skulle till lyceet öfverlemnas för att bilda en dylik fond, samt att de årliga räntorna derå finge enligt lärarekollegii bestämmande vid hvarje årsexamen utdelas antingen såsom understöd åt fattiga och välartade elever eller till premier åt sådana lärjungar, som genom flit och godt uppförande gjort sig af slik uppmuntran från läroverkets sida förtjente; 2:o bemyndigades normallyceets rektor att af lägre elementarskolans bibliotek och öfriga kronan tillhöriga egendom uttaga hvad som för lyceet möjligen kunde vara användbart, och skulle återstoden till stadens folkskolor öfverlemnas; 3:o att skolans arkiv skulle af Magistraten i Tavastehus öfvertagas för att derstädes förvaras.

Vid skolans indragning afgick biträdande läraren A. V. Appelqvist från sin befattning vid den samma. Sångläraretjensten har under hela denna tid varit vakant.

Elevantalet har under hvarje af de tre läseåren utgjorts af resp. 36, 27 och 28.

Skolråd: det samma som för normallyceum och elementarläroverket.

Tammerfors.

Realskolan.

Detta läroverk har med läseåret 1876—1877 blifvit fullständigt organiseradt. Staten uppgående till 17,400 mark fastställdes den 3 Mars 1876. Då med läseåret 1875—1876 högre elementarskolan med sin verksamhet upphörde, hade d. 16 Mars 1876 förordnats att detta läroverks kassa, bibliotek och öfriga egendom skulle till realskolan öfverlemnas.

Inom lärarepersonalen har den förändring inträffat, att kollegan i matematik och fysik A. G. Borg fr. d. 1 Sept. 1877 afgått till en lektorstjänst vid lyceum i S:t Michel; nämnda kollegatjänst har från d. 1 Sept. 1878 öfvertagits af kollegan vid realskolan i Heinola, fil. mag. Edvard Maunulin, som derå erhållit fullmakt d. 15 Okt. 1877.

Den 14 Juli 1876 konstituerades folkskolläraren Anders Tervo till lärare i sång och d. 2 Jan. 1877 stadskamreren Fredrik Jäderholm till lärare i engelska språket samt d. 30 Apr. 1877 kollegan O. R. Borg till lärare i gymnastik. Den 30 Dec. 1878 konstituerades Fanny Henriette Björnström till läraretjensten i teckning. Läraretjensten i religion, som tills vidare är obesatt, har bestridts af särskilda under kortare tid tillförordnade eller af rektor antagna personer.

Rektorn för högre elementarskolan A. F. Rosendal, som handhaft rektorsvården äfven vid realskolan, fördes i och med den förra skolans upphörande, jemlikt Ecklesiastik-Expeditionens skrifvelse d. 3 Mars 1876, från utgången af läseåret 1875—1876 på indragningsstat. Rektorsvården öfvertogs derefter af kollegan A. G. Borg, som dertill af Kejsersliga Senaten utnämns d. 27 April 1876, och efter Borgs afgång, enligt förordnande af Öfverstyrelsen, tills vidare af kollegan J. Stolpe, som d. 15 Aug. 1878 af Kejsersliga Senaten utnämndes till rektor för skolan.

På indragningsstat uppförde kollegan vid förra högre elementarskolan A. Hildén har af Eders Kejsersliga Majestät den 3 (16) Juni 1876 utnämns till kyrkoherde i S:t Märtenens pastorat af Åbo erkestift. F. d. rektor Rosendal afled d. 16 Nov. 1876.

Elevernas antal uppgick under läseåret 1875—76 till 24, under läseåret 1876—77 till 27 och 1877—78 till 35.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: borgmästaren F. Procopé, ordförande, medicine doktor K. E. von Bonsdorff, fabriksegaren E. J. Granberg samt handlandene G. O. Sumelius och L. Hammarén.

Wiborg.

1. *Lyceum.*

Sedan såsom äldste kollega i läroverkets stat uppförde språkläraren vid f. d. gymnasium P. W. Thalus d. 6 Sept. 1875 på begäran erhållit afsked efter att hafva hugnats med hela lönen i pension, indrogs den ännu kvarstående ryska

språkläraretjensten vid f. d. högre elementarskolan, i stället för hvilken tjänst lönen vid ytterligare en kollegatjänst be-
 sparats; den derefter tillkomna kollegatjensten i ryska språ-
 ket förestods af f. d. gardeskaptene A. Lilius, som derå d.
 28 Febr. 1876 erhöll förordnande på två profår från d. 1
 Okt. samma år. Den 23 Okt. 1876 meddelades afsked på
 begäran åt lektorn K. W. Lille, som hugnades med hela lö-
 nen i pension; vikariatet vid lektorstjensten i matematik och
 fysik förestods derefter af kollegan J. R. Relander, som derå
 d. 16 Mars 1877 erhöll fullmakt från d. 1 Nov. samma år.
 Den sålunda ledig blifna kollegatjensten i matematik har
 under i fråga varande tidskifte icke kunnat ordinariter be-
 sättas, utan handhafs på grund af särskilda förordnanden
 af vikarie. Sedan lektorn K. F. Eneberg erhållit tjänstle-
 dighet för läsåret 1875—1876 och derunder å utrikes ort
 affidit, handhades lektorstjensten i latin under nämnda tjänst-
 ledighet äfvensom under nådårs- och vikariatstiden af fil.
 mag. Julius Jakob Öhrbom, för hvilken d. 13 Juli 1877 full-
 makt å tjensten utfärdades från d. 1 Maj 1878. Den 26 Nov.
 1877 utfärdades fullmakt för på prof tillförordnade lektorn
 i religion m. m. Adiel Bergroth.

Genom Eders Kejsrerliga Majestäts nådiga bref d. 4
 Okt. 1876 beviljades en tillökning af 700 mark i anslaget
 för ved och ljus. Den 5 Nov. 1875 beviljades åt vikarien
 vid kollegatjensten i ryska ersättning för den till enke- och
 pupillkassan utgående lönebesparing med 1,100 mark.

Lyceet besöktes 1875—76 af 162, 1876—77 af 161
 och 1877—78 af 167 elever.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept.
 1879: provincialläkaren A. Åkesson, ordförande, hofrättsrå-
 det S. B. Björkstén, medicine doktorn G. J. Strömborg, kon-
 suln W. Hackman och rektorn K. I. J. Molander.

2. Realskolan.

Under skolans successivt försiggående utbildning har
 d. 3 Mars 1876 stat (14,600 mark) faststälts för läsåret
 1876—1877, då en tredje klass tillkom, hvarjemte enligt

Eders Kejslerliga Majestäts nådiga bref den 3 Oktober 1877 en tillökning af 400 mark i arvodet för ryska språkläraren beviljades, och d. 29 Mars 1877 för läsåret 1877—1878, då skolan genom tillkomsten af en fjerde klass blef fullständigt organiserad, och meddelades dervid tillstånd att religionslärarearvodet finge användas till afönande af en lärare i tyska språket; religionsundervisningen är nemligen tills vidare förenad med en kollegatjenst vid skolan.

Den 15 April 1876 utfärdades fullmakt från den 1 derpå följande Sept. å kollegatjensten i elementär matematik och naturkunnighet för fil. kand. Hugo Zilliacus. Kollegatjensten i historie, geografi och tyska språket, som under läsåret 1876—1877 handhafs af vikarie, öfvertogs derefter af fil. mag. Adam Hjalmar Sallmén, som derå erhållit fullmakt d. 15 Juni 1877. Då sökande icke erhöles till vikariatet 1877—1878 vid kollegatjensten i matematik och fysik, öfvertogs det samma gemensamt af kollegerne Zilliacus och Sallmén, åt hvilka 1,200 mark såsom ersättning för den till enke- och pupillkassan utgående lönebesparing beviljades. Derefter har tjensten icke kunnat inom vanlig tid ordinariter besättas.

Läretjensten i ryska språket förestods 1876—1878 af lärarinnan S. Scheffer, som derå d. 19 Juli 1878 erhöil konstitutorial; läretjensten i tyska språket förestås på förordnande tills vidare af fru Selma Qvist; till läretjensten i engelska språket förordnades d. 26 Juli 1877 på två profår från d. 1 Sept. Maria Fredrika Hernstedt. Läretjensterna i sång och gymnastik hafva icke kunnat ordinariter besättas utan handhafs af särskilda dertill af rektor, enligt meddeladt bemyndigande, antagna personer.

Den 8 Nov. 1877 beviljades för en grekisk-rysk religionslärare 400 mark för året, motsvarande sex mark för hvarje denne lärare åliggande religionstimme, men att utgå med sex mark för hvarje timme, som af läraren verkligen användes till undervisning, hvilket arvode skulle till bemälda lärare quartalsvis utbetalas från ränteriet i Wiborgs län, sedan han hvarje gång med bevis af läroverkets rektor styrkt

antalet af de under det tilländalupna kvartalet gifna undervisningstimmar. Den 28 Febr. 1878 tillät Kejsrerliga Senaten att återstoden, 2,053 mark 14 penni, af de från lägre elementar- till realskolan öfverförda medel, hvilka ursprungligen bestämts till anskaffande af möbler och inventarier, finge användas till förstärkande af sist nämnda anstalts skolkassa, hvaremot då behof af nya möbler eller inventarier uppstode, anmälan derom skulle göras hos Kejsrerliga Senaten. Den 10 Juli 1878 beviljades 800 mark till anskaffande af 20 stycken nya pulpeter.

Skolan är nu mera, efter verkställd ändring och ombyggnad af det kronan tillhöriga hus, som förut begagnades af lägre elementarskolan, försedd med ändamålsenlig lokal. I följd af dessa ändringsarbeten, hvilka verkställdes under sommaren 1876, tillslöts skolan nämnda år d. 1 Maj.

Skolan besöktes 1875—76 af 48, 1876—77 af 49 och 1877—78 af 65 elever.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: lagmannen A. von Weissenberg, ordförande, medicine doktorn A. E. Åkesson, kaptenen K. Ekström, hofrättsassessorn G. Palmroth och guldarbetaren J. Lampén.

3. *Fruentimmersskolan.*

Sedan några mindre anslag provisoriskt beviljats i följd af de förberedande åtgärder, hvilka från läsåret 1874—1875 vidtogos i och för skolans successiva ombildning i öfverensstämmelse med de för fyraklassiga fruentimmersskolor fastställda lektionsplan och lärokurser, omorganiserades skolan, jemlikt Kejsrerliga Senatens bref d. 3 Mars 1876, till fyraklassig och erhöi ny stat. I nämnda bref meddelades följande närmare föreskrifter:

1:o att de vid skolan anställda ordinarie lärarinnorna Perander, Soldan och Lindebäck skulle, enligt deras uttalande önskan, bibehållas vid sina löneförmåner enligt gammal stat och deremot svarande undervisningstimmar, hvaremot de uti den nya staten för föreståndarinnan och två lärarin-

nor upptagna löneförmåner komma att tills vidare kronan besparas;

2:o att öfriga uti den nya staten upptagna löner och anslag skulle från d. 1 Sept. 1876 utgå och de lediga tjänsterna af Öfverstyrelsen i vanlig ordning besättas, dock sålunda, att äldsta kollegalönen skulle tilläggas läraren vid skolan Modeen, ifall han då vid tjänsten kvarstode, samt af yngsta kollegalönen tills vidare användas 750 mark till arvode åt en religionslärare och 1,200 mark till arvode åt hvardera af två lärarinnor i franska och tyska språken;

3:o att extra anslag tills vidare beviljades till årliga arvoden af 1,000 mark åt en lärare eller lärarinna i finska språket och 800 mark åt en lärarinna i teckning.

Jemte förordnande att den nya provisoriska staten från och med den 1 Sept. 1876 skulle tills vidare tjena till efterföljd tilläts att hyresersättningen åt föreståndarinnan Perander, 200 mark om året, för ett af henne afträdt rum för skolans fjärde klass finge utbetalas från de medel, som inflyta för särskilda uthyrda lokaler i fruntimmersskolans hus.

Sedan andre läraren A. W. E. Modeen blifvit utnämnd att från d. 1 Sept. 1876 vara kollega vid realskolan i Raumo, handhades vikariatet vid kollegatjänsten i aritmetik, geometrisk formlära, naturkunnighet och svenska 1876—1877 af fil. mag. Johan Lunelund, som derå erhöll fullmakt d. 20 April 1877; vikariatet vid kollegatjänsten i historie, geografi och svenska förrättades 1876—1877 af fil. mag. Karl Konstantin Nyström, som derå erhöll fullmakt d. 1 Dec. 1876, men, enligt af Öfverstyrelsen d. 11 Febr. 1878 meddeladt tillstånd, från d. 1 Sept. sist nämnda år ingick tjänstebyte med kollegan vid realskolan i Lovisa O. Hertzberg. Att vid skolan tills vidare tjänstgöra hafva af Öfverstyrelsen tillförordnats: d. 27 Juni 1876 Selma Katarina Qvist såsom lärarinna i tyska språket, Anna Augusta Granberg i franska språket och teckning, folkskollärarinnan Emelia Augusta Bergman i religion samt den 22 Aug. läraren Nikodemus Hauvonen såsom lärare i finska språket.

Den 13 April 1877 beviljades 75 mark till betäckande

af en brist i anslaget för ved och ljus under då pågående läseår; d. 19 Dec. s. å. 200 mark i årlig ersättning åt lärarinnan Soldan för ett rum, som hon afstått åt skolan till inrättande af en rymligare tambur för första klassen, samt d. 10 April 1878 532 mark 78 penni till bestridande af kostnaden för åtskilliga nya inventarier, läromateriel för teckning m. m.

Skolan lider af icke obetydliga olägenheter i följd af det genom ett växande elevantal allt otillräckligare blifna utrymmet i det gamla skolhuset.

Elevantalet uppgick 1875—76 till 94, 1876—77 till 97 och 1877—78 till 114.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: fil. mag. N. A. Zilliacus, ordförande, lektorn G. Lagus, statsrådet A. Frankenhaeuser, statsrådinnan H. Frankenhaeuser samt hofrättsrådinnan D. Grotenfelt.

Fredrikshamn.

1. *Lägre elementarskolan.*

Vid skolan hafva några förändringar icke inträffat. Angående skolans tillernade indragning och inrättandet af en realskola meddelas i Ecklesiastik-Expeditionens skrifvelse d. 17 Aug. 1876 följande:

„Jemte underdånig skrifvelse af den 15 Maj 1876 har Guvernören i Wiborgs län insänt stadsfullmäktiges i Fredrikshamn underdåniga ansökning, att lägre elementarskolan i nämnde stad måtte indragas och en fyrklassig realskola med svenskt undervisningsspråk derstädes inrättas, i hvilket afseende kommunen förbundit sig att fullgöra de vilkor från dess sida, som på grund af 105 § i nådiga skolordningen den 8 Augusti 1872 kunde ifrågakomma.

Sedan Kejsrerliga Senaten vid skedd föredragning af detta ärende den 26 i sagde månad förklarar att enligt här-förinnan uppgjord dislokationsplan endast en tvåklassig realskola med finskt undervisningsspråk vore afsedd att i Fredrikshamns stad inrättas, samt anbefalt Guvernören att in-

fordra stadskommunens yttrande, huruvida den ville för en realskola af sist nämnda beskaffenhet ikläda sig stadgad förbindelse, har Guvernörsemetet i länet insändt stadsfullmäktiges genom deras ordförande A. F. Nymalm afgifna yttrande, det stadskommunen för närvarande ej kunde bidra till bekostande af blott en finsk realskola, hvarjemte framstälts underdånig anhållan derom, att stadens lägre elementarskola med svenskt undervisningsspråk *) måtte än vidare bibehållas.

Då detta ärende i dag till slutlig åtgärd förehafte, har Kejslerliga Senaten förordnat att frågan om realskolas inrättande i Fredrikshamn skall för närvarande förfalla och den derstädes befintliga lägre elementarskola tills vidare bibehållas“.

Skolan har under i fråga varande tre läseår besökts af resp. 34, 39 och 30 elever.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: borgmästaren G. Lilius, ordförande, stadsläkaren A. G. Blomberg, assessor W. Sohlman, kommerserådet C. H. Ahlqvist och fru M. Simberg.

2. *Fruentimmersskolan.*

Den 1 Juni 1876 erhöU föreståndarinnan B. Stråhlman med en henne af Kejslerliga Senaten d. 11 Maj beviljad lifstidspension af 900 mark afsked och d. 30 Aug. förordnades Frida Karolina Sjöblom att tills vidare bestrida föreståndarinnestannningen.

Den 1 Juni 1876 hemstälde Öfverstyrelsen om tillåtelse att inkomma med underdånigt förslag till reorganisation af skolan, i följd hvaraf Öfverstyrelsen anbefaldes att till Kejslerliga Senaten inkomma med upplysning, huruvida skolan numera vore för orten behöflig, sedan i Fredrikshamn af ett aktiebolag inrättats en fullständig privat fruentimmersskola samt huruvida staden kunde hafva något särskildt anspråk på bi-

---

*) I skolan begagnas både det svenska och finska språket såsom undervisningsspråk.

behållandet af den publika skolan. Sedan upplysning i sådant afseende till Kejsrerliga Senaten insändts, meddelades d. 18 Jan. 1877 tillåtelse att inkomma med underdånigt förslag till ändamålsenligare organisation af i fråga varande fruntimmersskola, hvilket förslag af Öfverstyrelsen afgafs d. 18 Mars 1878.

Då skolans anslag numera äro alldeles otillräckliga, har Öfverstyrelsen upprepade gånger sett sig nödsakad att i underdånighet hemställa om extra anslag, hvilka beviljats till följande belopp: d. 18 Jan. 1877 till fyllande af uppkommen brist i anslaget till betjening och diverse under då pågående läseår 243 mark 80 penni, d. 22 Febr. 1877 till betäckande af uppkommen brist i anslaget för timlärare 200 mark, d. 6 Sept. 1877 till anskaffande af diverse nya möbler 251 mark jemte ett tillskott i timlärarearvodet af 452 mark, d. 15 Nov. 1877 till fyllande af en brist i anslaget till ved, ljus och betjening under då pågående läseår 320 mark 80 penni, d. 25 Juli 1878 ett tillskott i timlärarearvodet af 2,158 mark.

Åt biträdande lärarinnan I. Londén beviljades d. 6 Okt. 1875 200 mark i hyresmedel, räknadt från d. 1 Juli.

Skolan begagnar samma hyrda lokal som förut.

Elevantalet har under de nu i fråga varande tre läseåren uppgått till resp. 41, 54 och 65.

Skolråd: det samma som för lägre elementarskolan.

Kexholm.

Lägre elementarskolan. Realskolan.

Sedan Kexholms stadskommun i underdånighet anhållit, att den i staden befintliga lägre elementarskola måtte indragas och i stället för den samma en tvåklassig realskola med finskt undervisningsspråk inrättas, fann Kejsrerliga Senaten godt d. 21 Sept. 1876 bestämma att, då folkskolan i Kexholms stad, hvarest elever för inträde i realskolan komme att förberedas, först med då nyss ingångna läseår begynt sin verksamhet, i fråga varande anhållan för det närvarande icke

kunde bifallas, utan öfverlemnades åt Öfverstyrelsen att framdeles efter omständigheterna inkomma med underdånig framställning i ämnet. Med föranledande häraf och sedan stadsfullmäktige i Kexholm hos Öfverstyrelsen anhållit om åtgärd i ännämndt syfte, hemställde Öfverstyrelsen om lägre elementarskolans ombildning till en tvåklassig realskola med finskt undervisningsspråk, och biföll Kejsrerliga Senaten d. 3 Maj 1877 till åtgärdens verkställande med följande närmare bestämningar:

1:o att första klassen af lägre elementarskolan finge vid slutet af läsåret och andra klassen med följande läsårs utgång indragas samt rektorn Moberg, som anmält att han i anseende till sin framskridna ålder och med läkarebetyg styrkta sjuklighet samt obekantskap med de vid undervisningen nu begagnade nyare metoder icke kunde emottaga kollegatjänst vid den tillernade realskolan, skulle vid lägre elementarskolans fullständiga indragning uppföras å indragningsstat med bibehållande af sina innehafvande löneförmåner mot skyldighet likväl att vid realskolan, till en början, der så lämpligt finnes, handhafva rektorsvården utan särskildt arvode;

2:o att realskolan, med afseende å den korta tid stadens folkskola varit i verksamhet samt andra härvid förekommande omständigheter, skulle öppnas först vid ingången af läsåret 1878—1879 och då genast träda i verksamhet med två klasser;

3:o att Kexholms stadskommun, med fortfarande erlaggande af de derifrån, jemlikt landshöfdingeembetets skrifvelse d. 29 Dec. 1814 utgående skolebidragsmedel 571 mark 43 penni, skulle åligga att förse skolan med lämplig lokal samt bekosta ved, belysning och betjening för den samma, hvaremot hushyresmedlen för de två kollegerne vid den blifvande realskolan komme att påföras statsverket.

Härjemte fastställdes stat för realskolan att från d. 1 Sept. 1878 tjena till efterföjd, och öfverlemnades åt Öfverstyrelsen att vidtaga den i och för läroverksregleringen på Öfverstyrelsen ankommande åtgärd.

Sålunda har lägre elementarskolan upphört med sin verksamhet vid utgången af läsåret 1877—1878 och rektorn Moberg från samma tid uppförts på indragningsstat. Läraretjensten vid skolan var ledig och har under de sista åren bestridts af särskilda personer.

Från d. 1 Sept. 1878 kommer realskolan att träda i verksamhet, och har den 7 Juni fullmakt utfärdats å kollegatjensten i elementär matematik och naturkunnighet för fil. mag. Otto Robert Wilhelm Wallenius, som äfven förordnats att bestrida vikariatet; till vikarie vid kollegatjensten i religion, historie, svenska och finska språken har fil. mag. P. O. Salenius förordnats äfvensom att under två profår bestrida, musikern F. L. Inberg läraretjensten i sång och artisten A. H. Ritz läraretjensten i teckning, samt tills vidare kollegan Wallenius läraretjensten i gymnastik och Alexandra Gråsten läraretjensten i ryska språket.

Rektorsvården handhafves tills vidare af f. d. rektorn Moberg.

Lägre elementarskolan har under de tre läsåren besökt af resp. 28, 15 och 7 elever.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: provincialläkaren J. M. J. af Tengström, ordförande, justitierådmannen K. Fabritius, borgmästaren K. M. Stenius, skräddaren D. Nikolainen och handlandesonen I. Lisitzin.

Sordavala.

Realskolan.

Den 29 Febr. 1876 fastställdes stat (9,900 mark) för skolan, hvilken, då från följande läsårs början andra klassen tillkom, sålunda var fullständigt organiserad.

Till kollegatjensten i religion, historie, geografi, finska och svenska språken förordnades d. 11 Maj 1876 på tvenne profår från d. 1 Sept. fil. mag. Gustaf Hjalmar Lindeqvist, och samma dag till läraretjensten i teckning tills vidare Johanna Wilhelmina Hagan. Konstitutorial utfärdades den 10 Juli 1876 för kollegan Alopæus å läraretjensten i sång, för

folkskolläraren Matts Rautio å läraretjensten i gymnastik och för folkskoledirektorn Fredrik Mikael Saukko å läraretjensten i ryska språket.

Indragna lägre elementarskolans kassa, bibliotek och inventarier hafva, jemlikt Kejsrerliga Senatens beslut den 22 Juli 1875, till realskolan öfverlemnats och ur kassans tillgångar, enligt vid nämnda tillfälle äfvenledes meddeladt tillstånd, kostnaden bestridts för anskaffande af erforderlig undervisningsmateriel och möbler för realskolan.

Lokal är upphyrd af rektorn Alopæus mot 1,000 marks årlig hyra i tio års tid med skyldighet för egaren att ombesörja vissa utvidgningar och förändringar af den samma.

Skolan besöktes under hvarje af de tre i fråga varande läseåren af resp. 19, 30 och 34 elever.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: provincialläkaren H. A. Hällström, ordförande, apotekaren O. Relander, folkskoledirektorn F. M. Saukko och kyrkoherden G. Plathan.

S:t Michel.

1. *Lyceum.*

Den 23 Mars 1876 fastställdes stat (32,750 mark) för läseåret 1876—1877, då en femte klass tillkom, d. 8 Mars 1877 för läseåret 1877—1878 (40,200 mark), då en sjette klass inrättades, och d. 7 Mars 1878 förordnades att från d. 1 Sept., då sjunde klassen tillkommer och läroanstalten sålunda varder fullständigt organiserad, normalstaten för sjukklassiga lyceer skall tillämpas.

Nya läraretjenster hafva, allt efter läroverkets fortgående utbildning, blifvit inrättade och tillsatte, nemligen för läseåret 1876—1877: en lektorstjenst i religion och finska samt tills vidare svenska språket, hvilken efter vikariatsårets utgång från d. 1 Sept. 1877 öfvertogs, enligt fullmakt af den 20 Aug. s. å., af kollegan vid lyceum i Kuopio fil. d:rn Fredrik Polén; en lektorstjenst i latin och grekiska, hvarå d. 23 April 1877 fullmakt utfärdades för kollegan vid

lyceet fil. mag. Anton Olof Streng; en lektorstjänst i matematik och fysik samt tills vidare i naturalhistorie, å hvilken fullmakt d. 23 April 1877 utfärdades för kollegan vid realskolan i Tammerfors fil. mag. Axel Gabriel Borg; läraretjensten i franska språket, hvilken 1876—1877 bestreds af läraren A. Mollin och 1877—1878. af utnämnde kollegan Karl Mårten Lindfors, som derå erhöll konstitutorial d. 19 Juli 1878; — för läseåret 1877—1878: en lektorstjänst i latin, vid hvilken vikariatet bestreds af fil. mag. Karl Herman Ossian Grotenfelt, som derefter förordnats att tjensten fortfarande bestrida, tills dess den kunde blifva i vanlig ordning besatt; en kollegatjänst i ryska språket, till hvilken fil. mag. K. M. Lindfors, som äfven förrättat vikariatet, d. 17 Sept. 1877 befullmäktigades från d. 1 Sept. 1878; — för läseåret 1878—1879: en lektorstjänst i historie och svenska, hvilken under nämnda läseår kommer att bestridas af vikarie. — Vid samtliga arvodestjänster utgingo resp. arvoden under läroverkets successiva utbildning endast delvis i förhållande till antalet undervisningstimmar, likaså arvodet för den som öfvertager en del af rektors undervisning; det förut provisoriskt beviljade arvodet för en rysk språklärare upphörde med utgången af läseåret 1876—1877, då äfven tillförordnade läraren A. Mollin afgick. Enahanda var vid utgången af föregående läseår förhållandet med det för en religionslärare tills vidare utgående arvodet. — Af förut inrättade tjänster har vikariatet vid den genom kollegan Strengs vunna befordran till lektor ledig blifna kollegatjensten i latin 1877—1878 bestridts af fil. kand. Hugo Rikberg, som derå erhöll fullmakt den 3 Dec. 1877. Läraretjensten i tyska har fortfarande bestridts af kollegan Forsell, läraretjensten i teckning af demoiselle Alina Antell, läraretjensten i sång af kollegan Alopæus och läraretjensten i gymnastik af lektorn Streng.

Till rektor för läroverket utnämndes af Kejsrerliga Senatens d. 15 Aug. 1878 lektorn A. O. Streng, hvarjemte af Öfverstyrelsen till prorektor förordnats lektorn A. G. Borg.

Följande anslag hafva beviljats: d. 23 Mars 1876 för anskaffande af möbler och inventarier 849 mark, d. 8 Mars

1877 för enahanda ändamål 567 mark äfvensom för bibliotekets inredning 600 mark, den 16 Aug. 1877 i ersättning för lönebesparingen åt vikarien vid kollegatjensten i ryska 1,200 mark, d. 17 Jan. 1878 till möbler och inventarier 1,237 mark och till gymnastiklokalens inredning 1,000 mark, d. 24 Maj 1878 ytterligare till anskaffande af möbler och inventarier 1,267 mark och till inköp af erforderlig fysikalisk apparatsamling samt transportkostnad för den samma 2,000 mark.

Enär läroverket från d. 1 Sept. 1877 skulle inrymmas i det för dess behof uppförda hus och kontraktet om den hyrda lokalen utgick med slutet af föregående hyresår, meddelades tillstånd att afsluta läseterminen d. 31 Maj 1877.

Elevantalet vid lyceet uppgick under nu i fråga varande tre läseår till resp. 82, 96 och 111.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: prosten K. J. G. Sirelius, ordförande, medicine doktor R. W. W. Salingre, vice landskamreraren E. J. Lagerstam, lasarettssysslomannen K. Lindholm och handlanden A. Häyrinen.

2. *Lägre elementarskolan.*

Vid denna skola hafva några förändringar icke inträffat. Skolan kan numera anses för orten fullkomligt obehöflig och är fortfarande fåtaligt besökt; under nu i fråga varande tre läseår utgjorde elevernas antal resp. 10, 14 och 9.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: landskontoristen M. V. Krogerus, ordförande, handlandene A. Pylkkönen och J. Kallioinen, urmakaren E. Karhunen samt kopparslagaremästaren A. Naukkarinen.

Heinola.

Högre elementarskolan. Realskolan.

Högre elementarskolans indragning och realskolans successiva utbildning ha försiggått i vanlig ordning enligt förut meddelade föreskrifter. Den 9 Dec. 1875 fastställdes stat

(11,650 mark) för realskolan under läsåret 1876—1877 och från d. 1 Sept. 1877 tillämpades normalstaten för fyraklassig realskola. Med utgången af läsåret 1876—1877 upphörde högre elementarskolans verksamhet, då rektorn B. E. H. Schildt och kollegan P. N. Crohns fördes på indragningsstat jemlikt Eckl.-Exp:s skrivelse d. 14 Dec. 1876.

Vid realskolan hafva följande nya läraretjenster tillkommit: en kollegatjenst i matematik och fysik, hvilken efter vikariatsårets utgång från d. 1 Sept. 1877, enligt fullmakt af den 1 Maj 1876, öfvertogs af bitr. lektorn vid lyceum i Åbo, fil. mag. Edvard Maunulin, som erhöll transport till enahanda tjenst vid realskolan i Tammerfors från d. 1 Sept. 1878; — en kollegatjenst i tyska, svenska och kalligrafi, hvilken efter vikariatsårets utgång från d. 1 Sept. 1878 kommer att öfvertagas af till den samma utnämnde fil. mag. Kristian Oskar Lilius; — en läraretjenst i ryska språket, hvilken från d. 1 Sept. 1877 förrättades enligt förordnande tills vidare af Lovisa Hultin; en läraretjenst i engelska språket, hvilken från d. 1 Sept. 1877 handhafs af på prof tillförordnade Jenny Danielson, som på begäran erhöll afsked d. 13 Aug. 1878.

Å läraretjensten i gymnastik erhöll kollegan K. W. F. Boisman konstitutorial d. 1 Maj 1876, och å läraretjensten i teckning d. 5 Juli 1877, efter uttjenta profår, Emelie von Sticht, samt å läraretjensten i religion d. 27 Juli 1877 stads-predikanten Anselm Eberhard Tarenius, som äfven läsåret 1876—1877 förestått den samma.

Den 15 Aug. 1878 utnämndes af Kejslerliga Senaten kollegan K. W. F. Boisman till rektor för realskolan.

Den 26 Jan. 1877 förordnade Kejslerliga Senaten, att högre elementarskolans i Heinola kassa, bibliotek och inventarier äfvensom en derstädes befintlig stipendiefond af 1,600 mark, åsyftande att befordra ungdomens å orten tillväxt och förkofran i flit och godt uppförande, skola öfverlemnas till realskolan, stipendiefonden med förbehåll, att den samma fortfarande användes i det syfte grundläggarna hafva bestämdt.

Rörande städernas skyldighet att förse realskolorna med nödig gymnastikapparelj förklarade Kejsrerliga Senaten d. 25 Jan. 1878, sedan stadsfullmäktige i Heinola på anförda skäl ansett kommunens i fråga satta åliggande att bekosta dylik apparelj sakna stöd af lag, att emedan det enligt åberopade 105 § i skolordningen tillhör städerna att för der förlagda realskolor uppföra och inreda erforderliga byggnader, förse dem med brandredskap och outhärliga inventarier, samt den inredning och de outhärliga inventarier som tillhöra en gymnastiksal just utgöras af den för gymnastiköfningarna nödiga redskapen, Kejsrerliga Senaten funnit Heinola stadsbor vara lagligen förpligtade att med dylik redskap förse dervarande realskolas gymnastiksal. — Derefter har till Öfverstyrelsen anmälan ingått, att den erforderliga redskapen anskaffats.

Realskolan besöktes läsåret 1875—76 af 26, läsåret 1876—77 af 34 och 1877—78 af 38 elever.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: provincialläkaren F. Flodin, ordförande, kyrkoherden G. A. Holmström, handlanden F. Lemström, borgmästaren A. Grahn och häradshöfding A. Schybergson.

Nyslott.

Högre elementarskolan. Realskolan.

Högre elementarskolans indragning och realskolans utbildning har enligt förut meddelade föreskrifter försiggått i vanlig ordning. Den 24 Febr. 1876 fastställdes stat för realskolan (15,950 mark) under läsåret 1876—1877, hvarvid förordnades, att läraren i ryska vid realskolan äfven skulle meddela undervisning på den återstående klassen af högre elementarskolan, hvarest lönen för ryska språkläraren skulle indragas; d. 14 Dec. 1876 fastställdes staten (17,800 mark) att gälla från d. 1 Sept. 1877 och upptogs deri, enligt Eckl. Exp:s skrifvelse d. 16 Aug. 1877, tills vidare ett arvode af 460 mark för en grekisk-rysk religionslärare. Högre elementarskolan upphörde med sin verksamhet vid utgången af

läsåret 1876—1877, då äfven rektorn K. Stenberg, som fortfarande bestrider religionsundervisningen vid realskolan, och konrektorn K. Nylenius fördes på indragningsstat.

Den återstående fjerde kollegatjensten vid realskolan med undervisningsskyldighet i matematik och fysik, som inrättades från d. 1 Sept. 1876, har icke kunnat besättas, utan handhafs på förordnande af särskilda personer, senast af fil. kand. Emil Collan. — Undervisningen i ryska språket vid högre elementarskolan och realskolan bestreds af rektorn Stenberg och under läsåret 1876—1877 af Wera Tarasoff, som d. 3 Maj 1877 förordnades att under två profår bestrida den från d. 1 derpå följande Sept. inrättade läraretjensten i nämnda språk vid realskolan. — Att likaledes under två profår bestrida läraretjensten i teckning, som från d. 1 Sept. 1875 föreståtts af kollegan Lackström, tillförordnades d. 7 Mars 1877 Helga Julia Sofia Söderström, som derjemte tills vidare från d. 1 Sept. 1877 bestrider läraretjensten i engelska. Den 6 Aug. 1877 utfärdades konstitutorial å läraretjensten i sång för folkskolläraren Alexander Ramstedt och d. 7 Dec. s. å. å läraretjensten i gymnastik för kollegan Lackström.

Den 15 Aug. 1878 utnämndes af Kejslerliga Senaten kollegan K. E. Roschier att vara rektor för realskolan.

Den 26 Jan. 1877 förordnade Kejslerliga Senaten att högre elementarskolans kassa, bibliotek och öfriga egendom äfvensom ett af enskild person till stipendiefond donerad kapital af 1,200 mark skulle efter högre elementarskolans indragning, öfverlemnas till realskolan, stipendiefonden med det förbehåll, att den samma fortfarande användes i det dermed afsedda syfte. Sedan vid anställd visitation befunnits, att nämnda kassa då egde i tillgångar 10,669 mark 51 penni och vid samma tillfälle framhållits önskvärdheten deraf att dessa medel finge delas i och bokföras såsom särskilda fonder sålunda, att till en stipendiefond öfverfördes, inberäknadt de 1,200 mark, som för dylikt ändamål redan inginge i kassan, inalles 5,000 mark och till skolkassan 2,500 mark samt återstoden till en biblioteksfond, så fann Kejslerliga Se-

naten, på Öfverstyrelsens underdåniga hemställan, godt att d. 4 Okt. 1877 till den föreslagna delningen bifalla.

Realskolan besöktes läseåret 1875—76 af 18, läseåret 1876—77 af 33 och 1877—78 af 39 elever.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: häradshöfding M. Korhonen, ordförande, stadsläkaren F. Gahmberg, provincialläkaren K. W. Envald, rådmannen J. Strömberg och borgmästaren H. F. Forss.

Kuopio.

1. *Lyceum.*

Sedan lektorn J. V. Johnsson af Eders Kejsleriga Majestät den 24 Maj (5 Juni) 1875 utnämns och förordnats att vara kyrkoherde i Jokkas pastorat, hvilket han tillträdde d. 1 Maj 1876, öfvertogs lektorstjensten i religion och svenska språket från början af år 1877 af fil. kand. Johannes Schwartzberg, som d. 14 Dec. 1876 förordnats att den samma under två profår bestrida. Lektorn i matematik och fysik A. Streng tillträdde icke tjensten, utan åtnjöt tjenstledighet läseåret 1876—1877, då fil. mag. Herman Fredrik Öhrbom var hans vikarie; efter Strengs utnämning till lektor vid normallyceum i Helsingfors qvarstod Öhrbom vid vikariatet 1877—1878 och erhöll d. 3 Sept. 1877 fullmakt å i fråga varande lektorstjenst från d. 1 Sept. följande år. Den genom doktorn F. Poléns vunna befordran till lektor vid lyceum i S:t Michel ledig blifna kollegatjensten i historie, geografi m. m., med hvilken undervisningsskyldighet tills vidare i finska språket är förenad mot förbindelse att i händelse af behof utbyta detta ämne emot naturalhistorie, öfvertogs enligt fullmakt af d. 13 Maj 1878 från d. 1 Sept. s. å. af kollegan vid lyceum i Borgå J. M. Salenius.

Efter lektorn Johnssons afgang från läroverket handhades rektorsvården af prorektorn, lektor A. Helander, som af Kejsleriga Senaten utnämndes till rektor d. 30 Aug. 1877. Af Öfverstyrelsen tillförordnades till prorektor lektorn Öhrbom.

Enligt Kejsleriga Senatens d. 16 Juli 1875 dertill gifna

bifall har 7:de klassen läseåret 1875—1876 vid undervisningen i de ämnen, i hvilka sådant befunnits nödigt, varit delad i två skilda afdelningar, hvarjemte ett extra anslag af 1,600 mark för ändamålet beviljats. Enahanda tillstånd jemte anslag till samma belopp har äfven för de följande läseåren erhållits.

Den 3 Dec. 1875 beviljades ett tillskott af 300 mark i anslaget för ved och ljus under pågående läseår; d. 15 Febr. 1877 meddelades tillstånd att en brist i skolkassan af 456 mark finge betäckas ur besparingen i biblioteksfonden; d. 20 Juli 1877 beviljades 1,000 mark såsom ersättning för lönebesparingsafdraget vid vikariatet för lektorstjensten i matematik och fysik.

Läroverket besöktes läseåret 1875—76 af 207, läseåret 1876—77 af 188 och 1877—78 af 172 elever.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: prosten J. E. Lagus, ordförande, borgmästaren K. Fabricius, häradsskrifvaren C. A. Malmberg, landssekreteraren A. Rönnholm och patron J. Jernberg.

2. *Lägre elementarskolan. Realskolan.*

Lägre elementarskolans indragning och realskolans utbildning har enligt förut meddelade föreskrifter i vanlig ordning försiggått. Sålunda upphörde den förra med sin verksamhet vid utgången af läseåret 1875—1876, då lärarne Savolainen och Ticcander afgingo till hvar sin kollegatjänst vid den nyinrättade realskolan i Kajana. För realskolan fastställdes d. 24 Febr. 1876 staten (11,995 mark) för läseåret 1876—1877, och från d. 1 Sept. 1877 tillämpades normalstaten för fyraklassig realskola.

Från d. 1 Sept. 1876 inrättades vid realskolan en kollegatjänst i matematik och fysik, vid hvilken vikariatet 1876—1877 öfvertogs gemensamt af kollegan A. Ehnberg och fil. mag. H. F. Öhrbom samt, då undervisningen i tyska språket under första året var förenad med tjensten, bestreds denna undervisning af f. d. språkläraren Paavilain; Öhrbom erhöi d. 3 Nov. 1876 fullmakt å tjensten, som han förrättade 1877

—1878, hvarefter han kommer att afgå till en enahanda lektorsbefattning vid lyceet.

Läraretjensten i religion har 1876—1877 föreståtts af kollegan vid lyceet K. E. Tavast, som derå erhöll konstitutorial d. 15 Juni 1877; läraretjensten i ryska har tills vidare föreståtts af f. d. språkläraren J. Paavilain. — Från d. 1 Sept. 1877 inrättades en kollegatjenst i svenska, tyska och kalligrafi, hvilken under läsåret 1877—1878 handhafts af vikarie. Till läraretjensten i engelska konstituerades d. 15 Juni 1877 kollegan U. W. Telén från d. 1 derpå följande September.

Sedan t. f. rektorn kollegan A. Ehnberg anhållit om entledigande från rektorsbefattningen, förordnade Öfverstyrelsen d. 3 Jan. 1878 kollegan Telén att nämnda befattning tills vidare öfvertaga.

Den 9 Dec. 1875 beviljades 200 mark för en grekisk-rysk religionslärare under då pågående läseår samt meddelades tillstånd att arvodet för denne lärare framdeles, ifall af behof, finge till nödigt belopp observeras i det förslag till stat Öfverstyrelsen åligger för hvarje läseår under realskolans fortgående organisation insända.

Elevantalet vid realskolan uppgick 1875--76 till 46, 1876—77 till 52 och 1877—78 till 64.

Skolråd: det samma som för lyceet.

3. *Fruentimmersskolan.*

Fullmakt å föreståndarinnebefattningen utfärdades d. 1 Maj 1876 för tillförordnade föreståndarinnan Augusta af Enehjelm; för öfrigt hafva några förändringar i skolans lärarepersonal under nu i fråga varande period icke inträffat.

Jemlikt Eckl.-Exp:s skrifvelse d. 8 Nov. 1877, för hvilken ofvanför i den allmänna öfversigten finnes närmare redogjort, infördes tills vidare och till vinnande af erfarenhet några mindre ändringar i skolans lektionsplan.

En ny rymligare lokal uppyrdes för skolans behof från d. 1 Juni 1877 på fem års tid mot en årlig hyra af 3,200 mark. Med anledning af flyttningen avslutades läseterminen

d. 31 Maj samma år, och då reparationerna i den nya lokalen ej kunde förr avslutas, vidtog höstterminen först d. 20 Sept.

Medan skolan begagnade den förra lokalen, hade särskilda gånger 200 mark årligen beviljats i ersättning för fria husrum åt vaktmästaren.

Sedan genom Kejsrerliga Senatens beslut d. 22 Juli 1875 behållningen i fonden för uppköp af ryska böcker fått användas till anskaffande af undervisningsmateriel och då skolan äfven numera åtnjuter årligt anslag för sådant ändamål, har en väl behöflig förstärkning i detta afseende småningom kunnat anskaffas. Vid nämnda tillfälle beviljades äfven sammanlagdt 920 mark för inredning af gymnastiksal och uppköp af åtskilliga möbler och inventarier.

Elevantalet har för hvarje af de tre läseåren 1875—78 uppgått till resp. 69, 74 och 84.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: medicine doktorn E. Nylander, ordförande, lektorn A. Helander, lektorskorna A. Helander och H. Runeberg samt fru J. Thermén.

Joensuu.

1. *Lyceum.*

Till rektor för lyceet utnämnde Kejsrerliga Senaten d. 15 Aug. 1878 kollegan D. A. Walle i stället för kollegan J. M. Alopaeus, som på derom gjord anhållan från rektorsbefattningen entledigats.

Den från d. 1 Juni 1877 på tre år mot en årlig hyra af 3,000 mark upphyrda lokalen är inskränkt och olämplig; gymnastiksalen, som består af ett mindre uthus på gården, motsvarar i intet afseende behovet. Högst önskligt vore att eget hus kunde för skolan med det första uppföras.

Lyceet besöktes läseåret 1875—76 af 90, läseåret 1876—77 af 98 och 1877—78 af 107 elever.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: öfverforstmästaren J. Relander, ordförande, provincial-

läkaren d:r H. Hällström, borgmästaren J. A. Nystén, kommerserådet A. J. Mustonen och handlanden F. N. Neppenström.

2. *Lägre elementarskolan.*

Genom Kejsrerliga Senatens bref d. 8 Juni 1877 bestämde att skolan, såsom för orten icke vidare behöflig, skulle med utgången af derpå följande Augusti månad indragas samt dess bibliotek, kassa och öfriga egendom till lyceet öfverlemnas. Den 26 Jan. 1878 förordnades att den del af biblioteket och inventarierna, som för lyceets behof ej kunde användas, finge försäljas på sätt fördelaktigast syntes, hvarefter de inflytande medlen skulle till landtränteriet i Kuopio län inlevereras.

Den 20 (8) Dec. 1876 utnämndes i nåder af Eders Kejsrerliga Majestät läraren B. A. Petrelius till kyrkoherde i Tuusniemi pastorat af Kuopio stift, hvilken lägenhet han tillträdde d. 1 Jan. 1877. Läraretjensten handhades under vårterminen 1877 af vice pastorn J. Pöyhänen.

Skolan besöktes läsåret 1875—76 af 40 och 1876—77 af 42 elever.

Enligt fastställd dislokationsplan är någon realskola ej afsedd att å orten inrättas.

Skolråd: det samma som för lyceet.

Nikolaistad.

1. *Lyceum.*

Den 20 Sept. 1875 erhöi kollegan i matematik O. A. Alcenius, åt hvilken Kejsrerliga Senaten beviljat en pension af 700 mark, afsked för sjuklighet; fullmakt å tjensten utfärdades d. 21 April 1876 för fil. mag. Fredrik Richard Westlin, som äfven handhaft vikariatet 1875—1876. Den 13 Jan. 1876 erhöi lektorn i latin J. G. Friberg afsked med en lifstidspension af 3,000 mark. Vikariatet vid lektorstjensten i latin inföll under året 1876, hvarefter den samma öfvertogs från d. 1 Febr. 1877 af bitr. lektorn vid lyceum i Åbo

Karl August Erik Alberg, för hvilken fullmakt utfärdats d. 28 Juli 1876. Den 4 Sept. 1876 erhöll läroverkets då varande rektor, lektorn d:r J. O. I. Rancken afsked med en lifstidspension af 3,400 mark; vikariatet 1876—1877 vid den sålunda ledig blifna lektorstjensten i historie bestreds af fil. lic. Verner Nikolai Tavaststjerna, som derå erhöll fullmakt den 20 April 1877 från d. 1 Sept. s. å.; lektorn Tavaststjerna åtnjöt tjänstledighet hela läsåret 1877—1878 och bestred då vikariatet vid öfverlärares-tjensten i historie vid normallyceum i Tavastehus, till hvilken tjänst han d. 21 Juni 1877 af Kejsrerliga Senaten utnämndes. I fråga varande lektorstjenst, till hvilken fil. lic. Johan Richard Danielson d. 13 Maj 1878 tillförordnats på två profår från d. 1 Sept. 1879, har från d. 1 Sept. 1877 sålunda fortfarande bestridits af vikarie.

Efter lektorn Ranckens afgang handhades rektorsvården läsåret 1876—77 af prorektor, lektor L. L. Laurén, som af Kejsrerliga Senaten d. 30 Aug. 1877 utnämndes till rektor för läroverket. Prorektor har af Öfverstyrelsen tills vidare icke tillförordnats.

Löneförhöjning af 200 mark enligt gammal stat beviljades d. 9 Nov. 1876 åt sångläraren B. W. Palin och d. 25 Jan. 1878 äfvenledes 200 marks tillskott för lektorn O. Topelius såsom högre lönegrad enligt gammal stat att räknas från d. 1 Okt. 1877. Den 20 Juli 1877 beviljades åt kollegan Pelander ett lönetillskott af 200 mark för ökad undervisningsskyldighet, äfvensom åt f. d. rektor Hallstens vikarie under landtdagen för så väl vår- som höstterminen 1877 ett arvode af 300 mark. Enligt Eders Kejsrerliga Majestäts nådiga bref d. 3 Okt. 1877 förhöjdes anslaget för ved och ljus med 600 mark, sedan deri uppkomna brister förut särskilda gånger blifvit betäckta.

Elevernas antal uppgick läsåret 1875—76 till 197, läsåret 1876—77 till 192 och 1877—78 till 176.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: stadsläkaren C. A. Strengell, ordförande, hofrättsasses-

sorerne J. E. Heikel och J. Stenbäck, kommerserådet J. Kurtén samt bankokommissarien K. H. Lindberg.

2. *Lägre elementarskolan. Realskolan.*

Lägre elementarskolans indragning och realskolans utbildning hafva försiggått i vanlig ordning enligt förut meddelade föreskrifter. Den förra upphörde med sin verksamhet vid utgången af läseåret 1875—1876, hvarefter läraren G. A. Bäckman enligt Kejsrerliga Senatens beslut d. 16 Mars 1876 fördes på indragningsstat från d. 1 Juli s. å. För realskolan fastställdes d. 24 Febr. 1876 stat (12,440 mark) för läseåret 1876—1877, hvarjemte förordnades att lägre elementarskolans kassa, bibliotek och öfriga egendom skulle till realskolan öfverlemnas; d. 25 Maj 1877 fastställdes normalstaten för fyraklassig realskola att gälla från d. 1 Sept. s. å.

Efter vikariatsåret vid den från d. 1 Sept. 1876 inrättade kollegatjensten i matematik och fysik tillträdde tjensten fr. d. 1 Sept. 1877 af kollegan vid realskolan i Ekenäs fil. mag. Fredrik Albert Ossian Lundenius, som derå erhållit fullmakt d. 1 Dec. 1876.

Vikariatet vid den sist tillkomna fjerde kollegatjensten i tyska, finska och kalligrafi bestreds 1877—1878 af särskilda af rektor, enligt honom meddeladt bemyndigande, antagna personer; från d. 1 Sept. 1878 har tjensten öfvertogs af fil. mag. Karl Viktor Cajander, som derå erhållit fullmakt d. 14 Dec. 1877. — Till lärare i religion konstituerades d. 10 Juli 1876 kollegan Ilmoni; läraretjensten i ryska språket handhades 1876—1877 af vikarie och öfvertogs från d. 1 Sept. 1877 på två profår af fru Naima Adelaide Lundenius; till lärare i engelska språket konstituerades d. 15 Okt. 1877 privatläraren Fredrik August Birling; till läraretjensten i teckning, från hvilken lärarinnan Anna Hägglund på begäran entledigades från d. 1 Sept. 1878, har Öfverstyrelsen utnämnt lärarinnan i teckning vid realskolan i Kristinestad Ebba Lovisa Lundgren; läraretjensten i sång har handhafs af läraren B. W. Palin, som derå erhöi konstitutiorial d. 21 Febr. 1878. — För öfrigt hafva äfven några

mindre tillfälliga förändringar vid undervisningens handhavande inträffat.

Rektorsvården handhades fortfarande af f. d. rektorn Hallsten till utgången af höstterminen 1876, hvarefter den samma öfvertogs af kollegan Ingman, som d. 14 Febr. 1878 af Kejslerliga Senaten utnämndes till rektor för läroverket.

Realskolan besöktes under läsåren 1875—78 af resp. 36, 39 och 42 elever.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: provincialläkaren A. E. Bodén, ordförande, lektorn E. Mellberg, hofrättskanslisten C. Carp, guldsmeden A. Bäckström och handlanden C. J. Hartman.

3. *Fruentimmersskolan.*

Af de två nyinrättade kollegatjänsterna utfärdades d. 3 Dec. 1875 fullmakt från d. 1 Sept. 1876 å den i aritmetik, geometrisk formlära, naturkunnighet och kalligrafi för fil. mag. Viktor Ferdinand Brotherus, och från samma tid förordnades Anna Evelina Hellman att under två profår förestå den i svenska, finska och franska språken; hvardera handhades under läsåret 1875—1876 af vikarie. — Kollegan Brotherus är utnämnd att från d. 1 Sept 1879 vara kollega vid fruentimmersskolan i Helsingfors.

Till den nya lärarinnetjensten i tyska och teckning är från d. 1 Sept. 1876 på två profår tillförordnad Lydia Charlotta Wahlforss, som äfven bestridt vikariatet. Den 12 Nov. 1875 utfärdades konstitutorial å lärarinnetjensten i gymnastik för Ina Almerinda Rancken.

Gymnastiklokal var i annan gård uppyrd till d. 1 Juni 1876, hvarefter skolan haft till sitt förfogande en på skolgården för ändamålet uppförd byggnad, om hvilken hyreskontraktet senast fastställdes d. 29 Mars 1877 från d. 1 derpå följande Sept. på fem års tid mot en årlig hyra af 800 mark. Den 26 Juli 1876 beviljades 300 mark till anskaffande af gymnastikapparelj. — Den 8 Mars 1877 beviljade Kejslerliga Senaten högst 2,000 mark till anskaffande af undervisningsmateriel i fysik, naturalhistorie och teckning, hvars inköp

öfverlemnades åt doktorn A. F. Sundell, som ombesörjt det samma i förening med realskolornas undervisningsmateriel, och genom Eders Kejserliga Majestäts nådiga bref d. 3 Okt. 1877 beviljades en förhöjning af 400 mark i anslaget till ved och ljus äfvensom 225 mark till musik vid gymnastik-öfningarna.

Skolan besöktes under läseåret 1875—76 af 96, läseåret 1876—77 af 90 och 1877—78 af 95 elever.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: f. d. lektorn J. O. I. Rancken, ordförande, ingenjör F. M. von Willebrand, lagmanskan E. Ekström och fru M. Sourander.

Kristinestad.

Realskolan.

Den 19 Nov. 1877 utfärdades konstitutorial för på prof tillförordnade lärarinnan i teckning E. L. Lundgren, som från d. 1 Sept. 1878 erhöll transport till enahanda befattning vid realskolan i Nikolaistad.

Skolan har under nu i fråga varande tre läseår besökts af resp. 32, 37 och 41 elever.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: borgmästaren K. Aspelund, ordförande, apotekaren F. W. Jurvelius, provincialläkaren A. L. Linsén, konsult O. Wendelin och handlanden E. A. Tötterman.

Nykarleby.

Lägre elementarskolan.

Sedan det å orten förlagda folkskollärareseminariets normalskola påbörjade sin verksamhet, har skolan under senaste läseår icke haft några elever. I underdånig skrifvelse d. 7 Dec. 1876 hemställde Öfverstyrelsen att skolan måtte indragas och rektorn J. A. Thurman samt läraren J. Kaldén föras på indragningsstat, men emedan Nykarleby stadskommun, hvilken det åligger att till skolans rektor betala i år-

lig lön 1,000 mark samt att förse skolans begge lärare med fria husrum, undandragit sig all vidare utbetalning deraf, i händelse lärarne uppfördes å indragingsstat, fann Kejsrerliga Senaten, jemlikt Eckl.-Exp:s skrivelse d. 18 Jan. 1877, ej för godt att till denna hemställan bifalla.

Afsked beviljades på begäran d. 23. Nov. 1876 sång-lärarynnan M. E. Petterson.

Skolan besöktes 1875—76 af 24 och 1876—77 af 7 elever.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: seminariedirektorn Fr. E. Conradi, ordförande, provinciälläkaren K. F. Forsius, borgmästaren T. Wilander, tull-förvaltaren O. Lindbohm och handlanden E. Roos.

Jakobstad.

Lägre elementarskolan.

Lediga rektorstjensten förestås sedan d. Sept. 1875 af Otto Emil Grönström.

Löneförhöjning beviljades d. 28 April 1876 läraren P. A. Granberg från d. 1 i s. m.

Skolan har under de tre läseåren 1875—78 besökts af resp. 61, 58 och 47 elever.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: prosten V. Helander, ordförande, doktor G. F. Borg och rådman E. J. Björkman.

Gamlakarleby.

1. Lyceum.

Den 1 Dec. 1875 afled kollegan Konstantin Ervast; den sålunda ledig blifna kollegatjensten i latin och svenska har icke inom vanlig tid kunnat ordinariter besättas, utan handhafts af särskilda vikarier. — Kollegatjensten i religion, latin och svenska öfvertogs från d. 1 Sept. 1875 af fil. mag. Nils Ferdinand Spolander, som derå d. 30 förutgångne Juli erhållit fullmakt. — Kollegatjensten i ryska, tyska och kal-

ligrafii, som icke heller kunde inom vanlig tid ordinariter besättas, handhades till utgången af vårterminen 1877 af vikarie, hvarefter den samma öfvertogs på tvenne profår från d. 1 Sept. 1877 af fil. mag. Viktor Napoleon Federley.

Elevernas antal har under de tre läseåren 1875—78 uppgått till resp. 53, 54 och 62.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: prosten B. Wegelius, ordförande, borgmästaren M. Jaatinen, tullförvaltaren A. Brander, med. doktorn E. F. Aspelin och rådmannen G. Lithén.

2. *Lägre elementarskolan.*

Denna skolas fullständiga verksamhet har under en del af i fråga varande tid varit instald i följd af brist på elever. Elevantalet utgjordes 1875—78 af resp. 1, 33 och 28. Skolråd: det samma som för lyceet.

Jyväskylä.

1. *Lyceum.*

Sedan med lediga kollegatjensten i historie och geografi, enligt normaltimfördelningen, undervisning i naturalhistorie förenats, öfvertogs tjensten af kollegan i matematik K. R. Bonsdorff. Den härigenom ledig blifna kollegatjensten i matematik, med hvilken äfven undervisning i svenska språket tills vidare är förenad, har derefter eller från och med höstterminen 1876 icke kunnat ordinariter besättas, utan handhafs af särskilda, dertill förordnade eller af rektor antagna personer.

Tjenstledighet beviljades för sjuklighet hela året 1877 lektorn O. H. Cleve, och derefter med åtnjutande af alla tjensten åtföljande löneförmåner under vårterminen 1878, enligt af Kejsarliga Senaten Öfverstyrelsen meddelad befallning, med afseende å Cleves arbete såsom ledamot i bibelöfversättningskomitén. Af enahanda orsak har yttermera befallning meddelats Öfverstyrelsen att bevilja lektorn Cleve tjenstledighet för hela läseåret 1878—1879. Till tjenstens be-

stridande anslogs för vårterminen 1878 i ett för allt 1,000 mark och för derpå följande läseår 2,100 mark.

Extra anslag hafva särskilda gånger beviljats till betäckande af uppkomna brister i anslaget för ved och ljus.

Läroverket besöktes läsåret 1875—76 af 151, läsåret 1876—77 af 162 och 1877—78 af 168 elever.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: lektorn N. Järvinen, ordförande, öfverforstmästaren A. von Zweyberg, stadsläkaren H. E. Nilson, handlanden M. Paulin och doktorinnan M. Schildt.

2. *Lägre elementarskolan.*

Vid denna skola hafva några förändringar icke inträffat. Elevernas antal utgjorde under nu i fråga varande tre läseår 1875—78 respp. 35, 31 och 28.

Skolrådet är det samma som för lyceet.

Uleåborg.

1. *Lyceum.*

Den genom lektorn K. Ervasts afgång till en öfverlärare-tjenst i Tavastehus ledig blifna lektorstjensten i religion förestods under vikariatstiden 1876—1877 af fil. kand. Magnus Rosendal, som derå erhöill fullmakt d. 3 Dec. 1877; d. 1 Maj 1878 afgick kollegan i historie, geografi och naturkunnighet J. B. Schlüter till kyrkoherdelägenheten i Wiitasaari; sedan kollegan J. F. Schybergson, som d. 2 Aug. 1875 erhållit fullmakt å kollegatjensten i matematik och d. 1 Sept. 1876 tillträdt tjensten, d. 1 Sept. 1877 afgått till enahanda tjenst vid lyceum i Borgå, har nämnda kollegatjenst, som icke kunnat i vanlig ordning besättas, handhafts af vikarie; d. 31 Aug. 1876 afled gymnastikläraren B. K. Hesse, hvarefter gymnastiklärarebefattningen, som icke heller kunnat ordinariter besättas, föreståts af folkskolläraren K. Määttä.

Den 18 Juli 1878 hade Kejsrerliga Senaten, som uppdragit åt lektorn J. M. Kalm att från d. 15 Juli tills vidare

handhafva redaktionen af Finlands Allmänna Tidning, tillförsäkrat lektor Kalm ledighet från utöfningen af hans lektorstjenst under i fråga varande tid, och kommer förty lektorstjensten i grekiska och latin att bestridas af vikarie.

Den 2 Febr. 1877 beviljade Kejsrerliga Senaten ett extra anslag af 2,340 mark 31 penni till betäckande af en uppkommen brist i anslaget för ved och ljus och genom Eders Kejsrerliga Majestäts nådiga bref d. 3 Okt. 1877 beviljades en förhöjning af 2,100 mark i nämnda anslag.

Läroverket besöktes läseåret 1875—76 af 169, läseåret 1876—77 af 170 och 1877—78 af 168 elever.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. Sept. 1879: lagmannen K. Hildén, ordförande, kommerserådet L. Kandelin, kyrkoherden J. Bäckvall, kommerserådet J. G. Bergbom och handlanden J. S. Hedman.

2. *Realskolan.*

Läroverkets utbildning har försiggått i vanlig ordning enligt förut meddelade föreskrifter. Den 24 Febr. 1876 fastställdes stat (15,125 mark) för läseåret 1876—1877, då en tredje klass tillkom, och d. 25 Maj 1877 förordnade Kejsrerliga Senaten, att från den 1 derpå följande September, då skolan erhållit sin fjerde klass, normalstaten för fyrklassig realskola skulle tillämpas.

Efter vikariatsårets utgång vid den från d. 1 Sept. 1875 inrättade kollegatjensten i historie, geografi och finska språket med undervisningsskyldighet tills vidare äfven i svenska språket öfvertogs den samma från d. 1 Sept. 1876 af fil. mag. Otto Viktor Wilhelm Hohenthal, som derå erhållit fullmakt d. 3 Dec. 1875.

Från och med ingången af läseåret 1876—1877 trädde två nya kollegatjenster i verksamhet, den ena i svenska och tyska språken samt kalligrafi, den andra i matematik och fysik; den förra öfvertogs från d. 1 Sept. 1877 af fil. mag. Emil Hårdh, för hvilken fullmakt derå utfärdats d. 5 Jan. 1877; den senare, som icke kunnat inom vanlig tid besättas, har handhafts af vikarier. — Äfvenledes från ingången af

läseåret 1876—1877 inrättades en läraretjenst i ryska språket, tills hvars bestridande läraren vid lyceum A. W. Heikel tills vidare förordnats. — Med ingången af läseåret 1877—1878 hade en lärare i engelska språket bort tillsättas, men detta har icke kunnat ske af brist på kompetente sökande också har från rektor till Öfverstyrelsen anmälan ingått derom att några elever vid läroverket icke funnits, som önskat erhålla undervisning i nämnda frivilliga ämne.

Läraretjensten i religion bestreds 1875—1876 af kollegan vid lyceum J. B. Schlüter och har derefter öfvertagits af stadskapellänen W. Lindstedt, för hvilken konstitutorial derå utfärdades d. 17 Sept. 1877. — Läraretjensten i gymnastik har från och med läseåret 1875—1878 handhafsats af folkskolläraren W. Määttä.

Elevantalet under de tre läsåren uppgick till resp. 11, 22 och 24.

Skolråd: det samma som för lyceum.

3. *Fruntimmersskolan.*

Sedan genom Kejsrerliga Senatens bref d. 8 Maj 1875 förordnats att skolan från d. 1 Sept. s. å. skulle ombildas till fyrklassig, öfvertogs kollegatjensten i religion, historie, geografi och svenska språket samt kalligrafi af förste läraren A. E. Snellman och kollegatjensten i aritmetik, geometrisk formlära, naturkunnighet och kalligrafi af lärarinnan Pauline Hällfors, och utfärdades för hvardera fullmakter å deras respektive tjänster d. 24 Maj 1875. Att under två profår förestå kollegatjensten i svenska, finska, tyska och kalligrafi från d. 1 Sept. 1876 är Anna Maria Fogelholm, som äfven bestridit vikariatet, förordnad.

Den 3 Mars 1876 beviljades ett anslag af 6,780 mark 90 penni till uppförande af gymnastiklokal, hvilken numera redan en tid varit fullbordad och af skolan begagnats. Den 6 Okt. 1875 hade till bekostande af musik vid gymnastiken beviljats 225 mark från början af pågående läseår, då det af Kejsrerliga Senaten förut för ändamålet beviljade särskilda anslag upphörde. Dessutom hafva mindre tillfälliga anslag

utgått till verkställande af särskilda reparationer i skollokalen och föreståndarinnans bostad. Den 9 Maj 1877 förhöjdes anslaget till ved och ljus med 400 mark för året från d. 1 Sept. s. å.

Sedan föreståndarinnan M. Junelius hos Öfverstyrelsen förfrågat, huruvida icke den i staten för fruntimmersskolor ingående bestämning derom, att föreståndarinna egde förutom penningelön åtnjuta „fria husrum m. m.“ borde anses innebära rättighet för henne att jemte husrum förses med ved och ljus, förklarade Kejsrerliga Senaten d. 6 Febr. 1878, på Öfverstyrelsens framställning, att föreståndarinnan Junelius i stöd af 1872 års stat vore berättigad att jemte sin boning erhålla ved till dess uppvärmande, men icke lysningsämne för den samma, och tillät förty föreståndarinnan att från och med början af följande läseår betjena sig af skolans vedförråd för omnämndt ändamål äfvensom tillerkände henne godtgörelse för saknaden af ved under tre år, efter 200 mark för året, med tillsammans 600 mark.

Skolan besöktes 1875—76 af 90, 1876—77 af 92 och 1877—78 af 100 elever.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: borgmästaren A. Hasselblatt, ordförande, rektorn G. Marelius, fru R. Snellman och demoiselle C. Bergbom.

Brahestad.

Realskolan.

Emedan en andra klass, som bort träda i verksamhet d. 1 Sept. 1876, befans obehöflig, gälde staten för föregående läseår, jemlikt Eckl. Exp:s skrifvelse d. 9 Juni 1876, äfven för 1876—1877, blott med den skilnad, att gymnastiklärarearvodet utgick till fullt belopp (hela staten 3,950 mark). Den 21 Juni 1877 fastställdes stat (6,700 mark) från d. 1 Sept. s. å. och bemyndigades Öfverstyrelsen derjemte att, för ett ändamålsenligare ordnande af undervisningen vid skolan, få från änsagde tid påföra den blifvande kollegan i historie och geografi den å indragningsstat uppförde rektorn

N. G. Emeleus åliggande undervisningsskyldighet i religion samt svenska och finska språken, äfvensom att, enär real-skolan vore fåtaligt besökt och fråga således kunde uppstå om dess indragning eller förändring till någon annan lämpligare läroinrättning, ej tills vidare ordinariter besätta kollegatjensterne vid den samma, utan för dem utse vikarier mot åtnjutande af de dermed förenade löneförmåner oafkortade såsom arvode. Till sist nämnda stat tillkom, jemlikt Eckl.-Exp:s skrivelse d. 30 Aug. 1877, sånglärarearvodet 300 mark, hvilket varit afsedt att besparas kronan, emedan skyldighet att undervisa i sång ålåg f. d. rektorn Emeleus, från hvilken skyldighet han dock nu befriades.

Då emellertid anmäls att endast fyra elever vid skolan kvarstode från föregående läseår och ingen ny elev vid början af läseåret 1877—1878 sig till intagning anmält, samt då till de två kollegatjensterna med lön å stat, ehuru särskilda gånger anslagna lediga, icke ens vikarier kunde erhållas, förordnade Kejsrerliga Senaten d. 6 Sept. 1877, på Öfverstyrelsens framställning, att skolan genast skulle med sin verksamhet upphöra och utbetalningen af de i staten upptagna arvoden och anslag med utgången af samma September månad inställas. Skolans definitiva indragning fastställdes genom Eders Kejsrerliga Majestäts nådiga bref d. 29 Nov. 1877.

Kollegatjensten i elementär matematik och naturkunighet förrättades jemte rektorsvården fortfarande till utgången af vårterminen 1877 af fil. mag. P. J. W. Keckman. Till läraretjensten i gymnastik hade folkskolläraren G. E. Westerlund konstituerats.

Under läseåret 1875—76 uppgick elevernas antal till 9 och läseåret 1876—77 till 11.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876: kapellanen A. Nyholm, ordförande, rådman A. Roos samt garfvaren H. Korholin.

Torneå.*Lägre elementarskolan.*

Jemlikt Eders Kejsrerliga Majestäts nådiga bref d. 24 Aug. 1876 förordnades att lägre elementarskolan skulle med utgången af samma månad indragas. Båda lärareplatserna hade redan under en tid varit vakanta och bestridts af särskilda vikarier.

Kajana.*Lägre elementarskolan. Realskolan.*

Sedan Kejsrerliga Senaten d. 14 Okt. 1875 förordnat, att lägre elementarskolan med utgången af då pågående läseår skulle indragas och en tvåklassig realskola med finskt undervisningsspråk d. 1 Sept. 1876 inrättas, fastställde Kejsrerliga Senaten d. 24 Febr. 1876, på Öfverstyrelsens framställning, i sådant afseende följande närmare föreskrifter:

1:o Realskolan i Kajana öppnas d. 1 Sept. 1876 med en klass och den andra klassen tillkommer vid början af läseåret 1877;

2:o de begge kollegatjennsterna vid skolan besättas från början af det första läseåret. Och som lärarne vid lägre elementarskolan i Kuopio, Aron Savolainen och Hugo Alarik Ticcander, hvilka, enligt Kejsrerliga Senatens bref af d. 20 Juni 1874 angående, bland annat, indragning af nästnämnda läroverk, skulle vid slutet af innevarande läseår uppföras å indragningsstat, förklarar sig villige att vid realskolan i Kajana öfvertaga, Savolainen, jemte rektorsvården, kollegatjennsten i religion, historie, geografi, svenska och finska språken, samt Ticcander kollegatjennsten i elementär matematik, naturkunnighet och kalligrafi, eger Öfverstyrelsen för bemålde lärare, hvilka Öfverstyrelsen ansett fullt lämplige för i fråga varande kollegatjennster, utan vidare omgång utfärda fullmakter å dessa befattningar; och tillägges änbemålde lärare under första läseåret, då hälften af kollegalönen såsom besparing ingår till ecklesiastik- och skolstatens enke- och

pupillkassa, hvardera ett extra anslag af 600 mark, att på Öfverstyrelsens requisition till dem kvartalsvis utbetalas från landtränteriet i Uleåborgs län, hvarutom de såsom flyttningshjelp ega från landtränteriet i Kuopio län, på anmälan och emot qvitto, uppbära, Savolainen, som är gift, 600 mark och Ticcander, som är ogift, 400 mark;

3:o för första läseåret tillsättas vid realskolan jemväl lärare i teckning, sång och gymnastik, dock att arvoden för sång- och gymnastiklärarne äfvensom rektorsarvodet under detta år utgå med halfva beloppet af de i normalstaten upptagna summor;

4:o lägre elementarskolans i Kajana kassa samt bibliotek och öfriga egendom öfverlemnas till den nybildade realskolan;

5:o bilagde stat för realskolan, slutande sig å 6,450 mark skall under läseåret 1876—1877 tjena till efterföljd, men ifrån och med d. 1 Sept. 1877 kommer den i skolordningen fastställda normalstat att oförändrad tillämpas.

Läretjensterna vid lägre elementarskolan voro lediga och bestredos af vikarier. Den 13 Mars 1876 utfärdades för Savolainen och Ticcander fullmakter å ofvan nämnda kollegatjenster. Den 4 Jan. 1877 förordnades Herman Renfors att tills vidare förestå läretjensten i teckning och d. 13 Mars 1878 utfärdades konstitutorial å läretjensterna i sång och gymnastik för folkskolläraren Karl Kokkonen, hvilken äfven förut förestått dessa befattningar.

Den 11 Mars 1876 beviljades 1,000 mark till anskaffande af erforderliga hjälpmedel vid undervisningen i fysik naturalhistorie och teckning.

Lägre elementarskolan besöktes 1875—76 af 19 elever, realskolan 1876—77 af 11 och 1877—78 af 15 elever.

Skolråd för tiden från d. 1 Sept. 1876 till d. 1 Sept. 1879: provincialläkaren A. F. Procopé, ordförande, borgmästaren H. Viklund, öfverforstmästaren O. W. Waenerberg, forstmästaren J. F. Gebhard och kronofogden A. Theslöf.

III. Privata skolor.

Helsingfors.

Medelst särskilda Kejsrerliga Senatens Resolutioner har tillstånd beviljats d. 13 Aug. 1875 rektorn M. Brenner och kollegan E. Amnell att vid realskolan inrätta en privat förberedande klass, d. 27 Nov. 1875 lyceilärarne V. R. Kockström och E. Lagerblad att från följande läseårs början inrätta en privat förskola för eleverns förberedande till intagning i normallycei första klass och d. 7 April 1876 direktorn Th. Crusell att från d. 1 Sept. 1877 inrätta en privat klass för eleverns förberedande till intagning i realluceum, och meddelades d. 3 Nov. 1876 Crusell tillstånd att för sagda klass mot en årlig ersättning af 500 mark begagna ett i läroverkshuset disponibelt rum och för det samma erhålla värme och belysning.

Den 26 Okt. 1876 beviljades för demoiselle J. M. Sahlbergs privata fruntimmersskola ett förhöjdt årligt anslag af 4,600 mark från d. 1 Jan. 1876 i fem års tid med vilkor att kostnadsfri undervisning meddelas minst 10 medellösa elever.

Den 8 Febr. 1877 tillades föreståndarinnan för fruntimmersskolan E. Blomqvist, som jemväl förestår en i sammanhang med sjelfva skolan inrättad privat klass för utbildande af lärarinnor, i och för införande vid sagda klass af undervisning i franska och tyska språken samt historie och matematik under 8 timmar i veckan under läseåret, ett anslag af 1,500 mark för året i fem års tid, räknad från d. 1 Jan. 1877.

Den 3 Maj 1877 förunnades nådigst, äfvenledes från d. 1 Jan. s. å. till underhållet af en privat fruntimmersskola med tyskt undervisningsspråk och med vilkor att derstädes meddelas undervisning jemväl i finska språket, ett årligt anslag af 2,000 mark i tre års tid. Genom Eders Kejsrerliga Majestäts nådiga bref af d. 9 Okt. 1878 har i detta anslag ett tillskott af 3,000 mark årligen beviljats från d. 1 Sept. 1877.

Den 3 Sept. 1878 förordnades att statsanslaget för privata fruntimmersskolan med finskt undervisningsspråk skulle

från d. 1 Sept. 1878 utgå till förhöjdt belopp af 10,000 mk om året i fem års tid, med vilkor att kostnadsfri undervisning i skolan beredes åt minst fjorton medellösa elever.

Den 17 Juli 1878 har Öfverstyrelsen genom Eckl.-Exp:s skrifvelse d. 6 Nov. 1873 Öfverstyrelsen meddeladt allmänt bemyndigande, öfverfört det demoisellerna A. Blomqvist och R. Thitz meddelade tillståndet att inrätta och förestå en småbarnsskola på demoiselle Rosa Helsingius.

Den 10 Sept. 1875 beviljade Kejsrerliga Senaten rättighet till tjensteårs beräkning å ecklesiastik befodringsväg åt de lärare vid privata elementarläroverket med finskt undervisningsspråk i Helsingfors, hvilka, efter att hafva fullgjort hvad för erhållande af läraretjenst vid de offentliga lyceerna är eller kan varda föreskrivet, vid läroanstalten meddela undervisning minst 24 timmar i veckan.

Borgå.

Den 7 April 1876 meddelades tillstånd för lektorn vid lyceum B. A. Nyberg och kollegan vid samma läroverk K. A. Bergholm att från d. 1 Sept. samma år inrätta en privat skola för elevers förberedande till intagning i lyceum, bestående till en början af en klass, men med rättighet för stiftarne att i mån af behof utvidga den samma med lägre klasser.

Hangö.

Jemlikt Eders Kejsrerliga Majestäts nådiga bref d. 4 Okt. 1876 beviljades till underhållet af en utaf privatläraryrinnan Fanny Mohell i Hangö stad inrättad privat skola under fem års tid ett bidrag af 300 mark årligen med vilkor att någon folkskola i Hangö före utgången af dessa fem år icke komme till stånd.

Åbo.

Den 22 Okt. 1875 meddelades tillstånd för privatläraryrinnan Amanda Fredrika Holmberg, som derförinnan med vederbörligt tillstånd förestått en privat småbarnsskola i Åbo stad, att inrätta sagda skola med den utsträckning i läro-

planen, att elever derstädes förberedas till intagning i lyceum och fruntimmersskola; öfverflyttades af Öfverstyrelsen d. 28 Jan. 1878 på Augusta Dühr.

Den 26 Juli 1876 erhöilo kollegerne O. F. Borg och M. Kjellman tillstånd att i Åbo stad inrätta en privat skola med syfte att förbereda elever till intagning i lyceum eller realskola.

Den 26 Okt. 1876 beviljades såsom bidrag för en af Maria Nikolina Augusta Heurlin inrättad privat fruntimmersskola, under en tid af fem år, från början af år 1876, årligen 1,600 mark, med föreståndarinnan åliggande skyldighet att i skolan lemna kostnadsfri undervisning åt minst fem medellösa elever.

Den 7 Aug. 1878 beviljades åt föreståndarinnan för en med vederbörligt tillstånd i Åbo inrättad privat fruntimmersskola Siri Ringbom för underhållet af skolan ett årligt anslag af 2,000 mark i fem års tid, räknad från d. 1 Sept. 1878, med vilkor att kostnadsfri undervisning i skolan lemnas samtidigt åt minst åtta elever.

Raumo.

Den 10 Juli 1878 meddelades kollegan vid realskolan i Raumo A. W. E. Modeen tillstånd att från nästföljande läseårs början inrätta en privat fruntimmersskola med tre klasser och svenskt undervisningsspråk, i hvilken undervisningen kommer att omfatta de läro- och öfningsämnen, hvilka äro för motsvarande klasser vid de offentliga fruntimmersskolorna i landet föreskrifna.

Tavastehus.

Den 7 Okt. 1875 beviljades rektorn vid normallyceum i Tavastehus J. G. Geitlin jemte öfriga vid lyceet anställde lärare tillstånd att från innevarande läseårs början i Tavastehus stad öppna en privat förberedande skola med tre klasser för elevers intagning i lyceet.

Den 3 Maj 1877 tilldelades föreståndarinnan för en privat fruntimmersskola i Tavastehus Aina Tavaststjerna till

underhåll af denna skola fortfarande i tre års tid, räknad från d. 1 Jan. 1878, ett årligt anslag af 1,600 mark, med vilkor att kostnadsfri undervisning i skolan beredes minst åtta medellösa elever.

Samma dag förunnades föreståndarinnan för en i Tavastehus inrättad privat skola, hufvudsakligast för flickor, Eva Elisabet Savonius, för skolans underhåll ett årligt anslag af 1,200 mark i tre års tid, räknad från d. 1 Jan. 1877, med vilkor att i skolan kostnadsfri undervisning lemnas åt minst sex medellösa elever.

Den 17 Jan. 1878 beviljades lärarne vid normallyceum i Tavastehus stad, öfverlärarne J. G. Geitlin, K. Ervast och E. Bonsdorff, lektorn K. J. Blomstedt samt kollegerne H. E. Hårdh, A. E. Favén och E. W. Palander, tillstånd att i nämnda stad inrätta en privat fruntimmersskola med finskt undervisningsspråk; uti hvilken skola, som komme att öppnas d. 1 Sept. 1878 med en klass och derefter årligen tillökas med en ny klass, till dess klassernas antal uppginge till fyra, undervisning skulle meddelas i religion, finska, svenska och tyska språken, historie, geografi, matematik, naturlära, kalligrafi, teckning, handarbeten, sång och gymnastik samt fransyska språket såsom valfritt läroämne. — Genom nådig resolution d. 14 Nov. 1878 har till underhåll af skolan beviljats ett årligt statsbidrag af 600 mark från d. 1 Sept. 1878 för hvarje af de fyra klasser, hvartill skolan är bestämd att utvidgas, med vilkor att i den samma, då den blifver fullständigt organiserad, kostnadsfri undervisning meddelas åt minst tolf medellösa elever och att antalet af dessa derintills lämpas i förhållande derefter.

Wiborg.

Den 28 Okt. 1875 beviljades åt föreståndarinnan för en privat fruntimmersskola med tyskt undervisningsspråk Ida Behm för underhållet af skolan ett statsbidrag af 1,200 mk i tre års tid att utgå från d. 1 Jan. 1875, med vilkor att i skolan kostnadsfri undervisning beredes åt minst fyra medellösa elever. Detta bidrag har medelst nådig resolution

d. 14 Nov. 1878 på enahanda vilkor förnyats för tre års tid från d. 1 Jan. 1878.

Den 3 Juni 1877 har af Öfverstyrelsen det demoiselle Sofia Rissler beviljade tillstånd att förestå en högre fruntimmersskola i Wiborg öfverförts på demoisellerna Bertha Becker och Ida Elfström.

Fredrikshamn.

Den 18 Jan. 1877 beviljades generalmajoren T. Neovius, borgmästaren G. Lilius och handlanden C. H. Ahlqvist jemte åtskilliga andra Fredrikshamns stadsbor å realskolaktiebolagets derstädes vägnar tillstånd till inrättandet i Fredrikshamns stad af en privat realskola enligt derjemte fastställda stadgar, och erhöilo lärare och lärarinnor vid skolan, så framt de aflagt i gällande lag och författningar föreskrifna lärdoms- och kunskapsprof samt undervisa, rektorn i medeltal minst tjugu timmar och öfriga lärare och lärarinnor minst tjugufyra timmar i veckan, rättighet att sig tillgodoräkna sin tienstgöringstid vid skolan i afseende å befordran till tienst vid landets elementarläroverk, men icke i fråga om erhållande af pension.

Sordavala.

Den 14 Nov. 1878 beviljades åt föreståndarinnan för en privat flick- och småbarnsskola i Sordavala Hilda Fabritius i bidraget till underhållet af sagda skola ett årligt tillskottsanslag af 600 mark i fem års tid, räknad från d. 1 Sept. 1878, med vilkor att minst sex medellösa elever årligen i anstalten erhålla kostnadsfri undervisning.

S:t Michel.

Den 22 Aug. 1878 beviljades för den i S:t Michel af kollegii-assessorsdöttrarna Alexandra och Alina Antell inrättade privata fruntimmersskola jemte småbarnsskola och barnträdgård samt en i sammanhang dermed stående läroanstalt för gossars förberedelse till intagning uti lyceum i nämnde stad ett årligt statsbidrag af 4,000 mark i fem års tid, räk-

nad från d. 1 Jan. 1878, med vilkor att uti i fråga varande skolinrättning beredes kostnadsfri undervisning åt minst sexton medellösa elever.

Heinola.

Den 8 Nov. 1877 beviljades för underhållet af en utaf kollegerne C. W. F. Boisman och P. N. Crohns i Heinola inrättad privat fruntimmersskola, hvilken förut bestått af två klasser, hvardera med två afdelningar, men som från och med d. 1 Sept. 1877 organiserats till ett fyraklassigt läroverk med ungefär samma lärokurser, som för de offentliga fruntimmersskolorna i landet i allmänhet äro fastställda, ett årligt tillökningsanslag af 400 mark, räknadt från sistnämnde dag.

Nyslott.

Den 28 Okt. 1875 beviljades föreståndarinnan för en privat fruntimmersskola i Nyslott Aura Maria Harlin till underhållet af skolan fortfarande ett årligt statsbidrag af 1,000 mark att utgå i tre års tid, räknad från d. 1 Jan. 1875, samt med vilkor att fyra medellösa elever i skolan årligen åtnjuta kostnadsfri undervisning. Detta anslag har ånyo d. 10 Juli 1878 på enahanda vilkor beviljats i fem års tid, räknad från d. 1 Jan. 1878.

Kristinestad.

Den 22 Nov. 1877 meddelades tillstånd för kollegerne vid realskolan i Kristinestad R. E. G. Holmberg och A. L. Sundholm att vidmakthålla och efterhand till fyraklassigt läroverk utvidga en af dem inrättad privat fruntimmersskola, hvarest undervisning meddelas i religion, svenska, finska och tyska språken, geografi och historie, aritmetik och geometrisk formlära, naturkunnighet, kalligrafi, teckning, sång gymnastik och handarbete. — Den 25 Juli 1878 beviljades för skolans underhåll ett statsbidrag, efter beräkning af 500 mark för hvarje i verksamhet varande klass, af högst 2,000 mark för året, att utgå under fem års tid, räknad från d. 1

Sept. 1878, med vilkor att kostnadsfri undervisning i skolan beredes åt minst åtta medellösa elever.

Nykarleby.

Den 12 Juni 1875 meddelades tillstånd för kyrkoherden K. E. Stenbäck med flere Nykarleby stadsbor att öfvertaga och fortfarande hålla i verksamhet en i nämnda stad af filosofie kandidaten E. G. Hedström inrättad privat fruntimmersskola, och beviljades för skolans underhåll, enligt Kejserliga Senatens resolution d. 26 Okt. 1876, ett anslag af 1,500 mark årligen i tre års tid, räknad från d. 1 Jan. 1876, med vilkor att kostnadsfri undervisning beredes minst fem medellösa elever.

Uleåborg.

Den 22 Aug. 1878 meddelades tillstånd att för nästföljande läseår med en sjettede klass utvidga det i Uleåborg inrättade privata lyceet med finskt undervisningsspråk, hvarjente läroanstalten tilldelades, efter enahanda beräkningsgrund som derförinnan eller 3,000 mark för klass, ett anslag af inalles 18,000 mark för läseåret 1878—79.

Kajana.

Den 21 Sept. 1877 meddelades tillstånd för rektorn vid realskolan i Kajana Aron Savolainen att i nämnda stad inrätta en privat fruntimmersskola, bestående till en början af en förberedande klass, gemensam för gossar och flickor och med såväl svenskt som finskt undervisningsspråk, samt en skolklass för endast flickor med företrädesvis svenskan såsom undervisningsspråk, hvilken skola, hvarest lärokurserna äro afsedda att ställas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de för statens fruntimmersskolor bestämda, framdeles skulle sålunda utvidgas, att den omfattar antingen fyra klasser med enårig kurs å hvarje klass eller två klasser med tvåårig kurs å hvardera. — Den 14 Nov. 1878 beviljades till underhållet af skolan ett årligt statsanslag af 1,000 mark i fem års tid, räknad från d. 1 Jan. 1878, med vilkor att i skolan kostnadsfri undervisning meddelas åt minst fem medellösa elever.

För följande privata skolor hafva under i fråga varande tid särskilda skolråd tillsatts:

Hangö. Fru O. v. Christierson, t. f. ordningsmannen R. Lemström och C. Boström.

Åbo. A. Heurlins och S. Ringboms fruntimmersskolor: Lektor G. A. Schultz (ordförande), doktor L. Krohn, vice pastorn V. Dahlberg, fru F. Idestam och fru L. Trapp.

Tavastehus: A. Tavaststjernas fruntimmersskola: Friherrinnan O. Ammond, pastorskan J. Böök, enkefru Ch. Barck, öfverläraren K. Ervast (ordförande), språkläraren O. I. A. Thuneberg.

Wiborg: den så kallade Behmska (d:r Zeidler's) läroanstalt: Lagmannen A. von Weissenberg (ordförande), stadsläkaren d:r K. Franhenhaeuser, konsuln H. Lorentz, kyrkoherden A. Sonny och magistern N. Zilliacus.

S:t Michel: A. Antells fruntimmersskola: Provincialläkaren d:r H. G. Hällström, länebokhållaren A. F. Hoffström, handlandene J. Ramstedt och K. A. Lindström samt bagaremästaren E. K. Tillman.

Kuopio: privata lyceet: Prosten K. Kiljander (ordförande), doktor J. W. Calamnius, lektor E. Winter, magistern E. Blomstedt och häradshöfding K. P. Stenberg.

Joensuu: privata fruntimmersskolan: Doktorinnan S. L. Hällström, doktorinnan T. S. Neoyius, kaptenskan A. Höök, löjtnantskan H. Axelson och öfverforstmästaren J. Relander (ordförande).

Då det jemlikt 10 § mom. 1 af Eders Kejserliga Majestäts nådiga kungörelse den 24 November 1869, angående inrättande af en Öfverstyrelse för skolväsendet, åligger Öfverstyrelsen att, då sådant pröfvas nödigt, till Eders Kejserliga Majestät inkomma med förslag till sådana åtgärder, som anses nödvändiga för befrämjande af undervisningens gång och en ändamålsenligare tillsyn öfver den disciplinära ordningen vid läroverken, hade Öfverstyrelsens afsigt varit att, i likhet med hvad förut skett, begagna närvarande till-

fälle till en underdånig framställning i dylikt syfte. Men sedan Öfverstyrelsen erfarit att en särskild komité af sakkunniga personer blifvit i nåder tillsatt med uppdrag att afgifva utlåtande om de af landets senast församlade Ständer framtällda önskningsmål beträffande elementarläroverken äfvensom andra dermed sammanhängande frågor, har Öfverstyrelsen trott något förslag från dess sida i samma ämne för närvarande ej vara påkalladt.

L. LINDELÖF.

A. Rönholm.

Uno Cygnæus.

G. Frosterus.

Carl Synnerberg.

A. Laurell.

Carl Svibergsson.

Innehåll:

	Sid.
Inledning	3—4.
I. Allmän öfversigt	4—12.
II. De enskilda läroverken och lärarepersonalen	12—69.
Helsingfors. 1. <i>Normallyceum</i> . 2. <i>Reallyceum</i> . 3. <i>Realskolan</i> .	
4. <i>Fruentimmersskolan</i>	12.
Borgå. 1. <i>Lyceum</i> . 2. <i>Lägre elementarskolan</i>	20.
Lovisa. <i>Högre elementarskolan</i> . <i>Realskolan</i>	22.
Ekenäs. <i>Realskolan</i>	23.
Åbo. 1. <i>Lyceum</i> . 2. <i>Realskolorna</i> . 3. <i>Fruentimmersskolan</i>	24.
Nystad. <i>Realskolan</i>	28.
Rauho. <i>Realskolan</i>	29.
Björneborg. 1. <i>Lyceum</i> . 2. <i>Realskolan</i>	30.
Mariehamn. <i>Lägre elementarskolan</i>	31.
Tavastehus. 1. <i>Normallyceum</i> . 2. <i>Elementarläroverket</i> . 3. <i>Lägre elementarskolan</i>	31.
Tammerfors. <i>Realskolan</i>	35.
Wiborg. 1. <i>Lyceum</i> . 2. <i>Realskolan</i> . 3. <i>Fruentimmersskolan</i>	36.
Fredrikshamn. 1. <i>Lägre elementarskolan</i> . 2. <i>Fruentimmersskolan</i>	41.
Kexholm. <i>Lägre elementarskolan</i> . <i>Realskolan</i>	43.
Sordavala. <i>Realskolan</i>	45.
St Michel. 1. <i>Lyceum</i> . 2. <i>Lägre elementarskolan</i>	46.
Heinola. <i>Högre elementarskolan</i> . <i>Realskolan</i>	48.
Nyslott. <i>Högre elementarskolan</i> . <i>Realskolan</i>	50.
Knopio. 1. <i>Lyceum</i> . 2. <i>Lägre elementarskolan</i> . <i>Realskolan</i> . 3. <i>Fruentimmersskolan</i>	52.
Joensuu. 1. <i>Lyceum</i> . 2. <i>Lägre elementarskolan</i>	55.
Nikolaistad. 1. <i>Lyceum</i> . 2. <i>Lägre elementarskolan</i> . <i>Realskolan</i> .	
3. <i>Fruentimmersskolan</i>	56.
Kristinestad. <i>Realskolan</i>	60.
Nykarleby. <i>Lägre elementarskolan</i>	60.
Jakobstad. <i>Lägre elementarskolan</i>	61.
Gamlakarleby. 1. <i>Lyceum</i> . 2. <i>Lägre elementarskolan</i>	61.
Jyväskylä. 1. <i>Lyceum</i> . 2. <i>Lägre elementarskolan</i>	62.
Uleåborg. 1. <i>Lyceum</i> . 2. <i>Realskolan</i> . 3. <i>Fruentimmersskolan</i>	63.
Brahestad. <i>Realskolan</i>	66.
Torneå. <i>Lägre elementarskolan</i>	68.
Kajana. <i>Lägre elementarskolan</i> . <i>Realskolan</i>	68.
III. Privata skolor	70—77.

